

UNITED NATIONS
United Nations
Interim
Administration
Missionin Kosovo

NATIONS UNIES
Mission
d'Administration
Int rimaire des Nations
Unies au Kosovo

KUVENDI I KOSOVËS СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

BÜLTEN

Şubat, 2005. Nr. 7

Kosova Meclisi Medyalarla İlişkiler Kurma ile Yayınlama Dairesi

KOSOVA MECLİSİ BAŞKANI NEXHAT DACİ, UNMİK ŞEFİ PETERSEN'İ KABUL ETTİ

Tadiç vermiş olduğu mesajlarla Sırpların yaşamlarını kolaylaştırmıyor

Kabul sırasında, Sırbistan Başkanı Tadiç'in ziyareti ve Kosova'ya ait standartların yerine getirilmesi yönündeki çalışmalar hakkında konuşuldu

Daci-Petersen görüşmesinden bir an

Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci bugün, Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreter'in Kosova'ya ait Özel Temsilcisi Soren Jessen Petersen'i kabul etti ve kendisiyle Sırbistan Başkanı Boris Tadiç'in Kosova ziyareti ve Kosova'ya ait standartların yerine getirilmesi doğrultusunda şimdiye kadar ki çalışmalar hakkında konuştu.

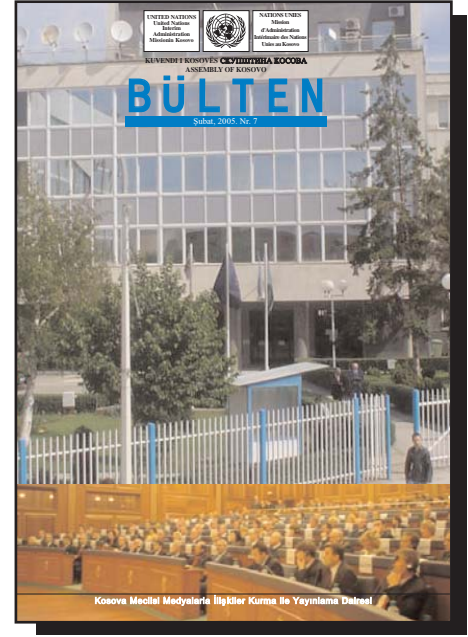
Konuşması sırasında UNMİK Şefi Petersen, sözkonusu ziyaretin olaysız geçmesinden memnuniyetlik duyduğunu ve Tadiç'in Belgrad'ın Sırp gazetecileri ile Arnavut gazetecileri tarafından takip edildiğini belirtti. Ayrıca, UNMİK Şefi Petersen, Tadiç'in önceden yapılan anlaşmaya saygı göstermediği, yani bu ziyaretle ilgili gündem sırasını değiştirmesi yüzünden memnuniyetsizliğini dile getirdi.

Kosova ziyareti sırasında Tadiç'in Kosova Sırpları'na vermiş olduğu mesajlar, ne onların yaşamlarını kolaylaştıracak, ne de onların Kosova enstitüleri ile Kosova toplumuna entegre edilmesine yardımcı bulunacaktır, dedi konuşması sırasında Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci.

Ülkenin Yasama yöneticisi, standartların yerine getirilmesi yönünde kararlı olduğunu, bunun çerçevesinde Kosova'da yedi belediye projesinin gerçekleştirileceğini ve bu projenin Yerel Hükümet Bakanlığı tarafından desteklendiğini dile getirdi, dedi UNMİK Şefi Petersen.

Bu görüşmeden sonra, gazetecilere demeç veren UNMİK Şefi Soren Jessen Petersen, geçenlerde New York'a yapmış olduğu ziyarette Haradinaj'ın da eşlik etmesini istediğini doğruladı.

Konuşmasının sonunda Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci, yurttaşların çıkarından olan konular hakkında ve yollar ile enerjetik konuları gibi istikrarlık paktına ilişkin büyük projeler hakkında diyalog yapmaya hazır olduğunu belirtirken, Kosova'nın statüsü konusu hakkında Belgrad'ta diyalogun yapılmayacağını ve ülke statüsünün Kosova enstitüleri ile uluslararası topluluğun konusu olduğunu vurguladı.

İÇERİĞİ:

Ülkenin en yüksek görevlileri seçildi..... 3

Kosova'nın kalkındırılması ile ilgili süreçlerin sürdürülmesine Amerika'nın yardımı, özel önem taşımaktadır..... 10

Kosova yöneticileri, ülkenin final statüsüyle ilgili ölçütleri yerine getirecektir..... 10

Biznisin özgürce gelişmesine hiç kuşkusuz destek sunulmakta..... 11

İktisat, Sağlık, Güvenlik ve Yasal Devlete özel önem göstermek değerlidir 13

Standartların yerine getirilmesi-Hükümetin etkin ve günlük görevi..... 15

Redaksiyon:

Şerif Konjufca, Şefqet Rexhepi, Celal İlyas, Edona Fetahu

İrtibat telefonları:

038 211 186, 038 211 949, 038 211 189, 044 127 921

Tel/fax: **038 211 188**

E- mail:

media@assembly-kosova.org

Web sayfası:

www.assembly-kosova.org

Ülkenin en yüksek görevlileri seçildi

Petersen: Sizler hepiniz, Kosova'yı tüm yurttaşlar için istenilen ülkeye çevirmeye sorumlusunuz. Üretken ve olumlu çalışmalar sağlanırsa, yetkiler Kosova enstitülerine aktarılabilir

Kosova Meclisi'nin Kuruluş toplantısı 3 Aralık 2004 tarihinde düzenlendi. Toplantıyı, Meclis'in en eski Milletvekillisi Akademik Mark Krasniqi yönetti, yardımcısı ise Kosova Meclisi Milletvekilli Nekibe Kelmendi'yd.

Yeni oluşumdaki milletvekillerini selamlayan ve ilerideki çalışmalarında başarılar dileyen yönetici Mark Krasniqi, Meclis toplantısında yer alan yerli ve uluslararası konukları da selamladı.

Toplantının gündem sırasına geçmezden önce, Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreter'in Özel Temsilcisi Sayın Soren Jessen Petersen kürsüye davet edildi.

Milletvekilleri ile konukları selamlayan Petersen, Meclis'in bu kuruluş toplantısında kendisinin bulunmasıyla son derece memnun olduğunu belirtti. Devamında, Hükümet ile Başbakan Bajram Rexhepi'ye son yıllar içerisinde yaptığı çalışmaları için teşekkürlerini sundu.

Bu Hükümet, Kosova için önemli olan sorunların giderilmesi yönünde önemli adımlar atmış, büyük ilerleme kaydetmiş ve mart ayı olaylarından sonra ülkeyi tekrar yenilemeye başarmıştır, dedi konuşması sırasında UNMİK Şefi Petersen.

Kosova seçmenlerine karşı büyük sorumluluk

Yeniden seçilmenizi sağlayan ekim ayı seçimleri, hür, düzenli ve sakin geçti. Bu, Kosova'nın başarısıdır. Bugünkü toplantı da demokrasi

sürecin ürünüdür.

Kosova özyönetiminin geçici enstitülerinin en yüksek temsilci ile yasama organlarının üyeleri olarak sizler, sadece seçmenlerinize karşı değil, bütün Kosova için oldukça önemli sorumlulukları taşımaktasınız. Sizler, tüm Kosova'nın çıkarından olan bilinçli kararlar getirmeye sorumlusunuz.

Birazdan Newyork'tan döndüm, Güvenlik Konseyi'ne Kosova'nın durumuyla ilgili bilgi verdim. ?lerideki stratejiyle ilgili Güvenlik Konseyi tarafından destek aldığım için kendimi çok mutlu hissetmekteyim. Demek oluyor ki, standartlar ile 2005 yılının ortalarında bu çalışmaların olumlu değerlendirilmesi olanaklarının sağlanması için Kosova tam bir ilerleme kaydeder ve statüyle ilgili konuşmaların yürütülmesi yönündeki süreci genişletebilir. Bu size bağlıdır ve bu yönde sizler başarı sağlamalısınız.

Bu nedenden ötürü UNMİK sizleri desteklemeye hazırdır ve Kosova Meclisi ile Hükümet hemen çalışmalara geçmelidir.

Bildiğiniz gibi, 2005 yılında değerlendirme yapılmazdan önce, gereken ilerlemenin sağlanması amacıyla, standartların uygulanması ilerideki aylar içerisinde önceliğimiz olmalıdır.

Meclis'in, yasaların onaylanmasında esas rolü olacaktır ve bu standartların yerine getirilmesi için oldukça önemlidir. Yasama sürecinin de demokratik, açık ile sorumlu bir şekilde ve Anayasa Çerçevesi'yle uyumlu olarak gerçekleşmesi büyük önem

taşımaktadır. Bu da standartlardan birini oluşturmaktadır. Önceleri Meclis'in yasama ile temel çıkarlı konularla ilgili yerli uzmanlar ve kamuoyuyla açık toplantıları ile danışmaları vardı. Ben bu geleneği devam ettirmenizi destekliyorum.

Geçici enstitüler temasta olmalı, geniş kitleyle tutumların değiş-tokuşunu yapma olanakları olmalı ve aynı zamanda onların sorunlarını dinleyip, çalışmalara geçmelidir. Standartlar, Kosova'daki tüm toplulukların huzursuzlukları ile düşüncelerine önemin verilmesini gerektirmektedir. Birçok nedenlerden ötürü, Sırlar'ın seçimlere katılım oranı azdı, ama onlar her zaman Meclis'in Başkanlık Kurulu'nda ya da belirli komisyonlarda etkinliğini gösterebilir.

Her Milletvekillin görevi, sadece komisyonlarda ve özel organlarda değil, her yerde toplulukların çıkarlarını göz önünde bulundurmak ve Kosova'yı tüm yurttaşlar için faydalı bir ülke yapmaktır.

Bildiğiniz gibi UNMİK, ileride tüm yetkileri özyönetimin geçici enstitülerine aktarmayı öngörmektedir.

Geçenlerde üç yeni Bakanlık kuruldu. Bunlar, Topluluklar ile Geri Dönüş Bakanlığı, Enerjetik ile Madencilik Bakanlığı ve Yerel Yönetim Bakanlığı'dır. ?leride bunlara, iktisat ve hukuk ile güvenlik alanından da diğer yeni bakanlıklar ilave edilecektir.

UNMİK ve geçici özyönetim enstitülerinin, transfer, daha doğrusu yetkilerin aktarılması için en uygun stratejiyi belirleme doğrultusunda

ortak yaşasını olmalıdır. Ama, yetkiler sadece üretken ile olumlu çalışmaların sağlanması yönünde aktarılabilir.

Ek yetkiler daha büyük sorumluluklar anlamına gelmektedir, özellikle standartların gerçekleşmesi ya da uygulanması yönündeki ilerlemeden bahsedildiği sırada.

Geçici enstitülerin güçlendirilmesi amacıyla tüm mekanizmalar ile önlemleri yürürlüğe geçirmeye hazırım. Bu mekanizmalar, gözetleme ile denetim araçlarını ve aynı zamanda yaptırımları da kapsamaktadır.

Sorumlulukları yerine getirmek istemeyen ve esas alanlardaki çabaları engellemeye çalışan resmi kişileri bu alanlarla daha fazla ilgilenmelerini sağlamaya hazırım. Özel önemin verilmesi istenen alanlar şunlardır: azınlıkların hakları, özgürce hareket etme, göçedenlerin geri dönmesi, eşit haklar esasınca hizmetlerin sunulması, sorumlu medyalar ve güvenlik.

Ben bu siyasetin uygulanması yönünde geçici enstitülerin sürekli desteğini bekliyorum. Ayrıca, yetkilerin başarıyla aktarılmasının, geçici enstitülerde ek kapasitelerin kurulmasını gerektirdiği bilincindeyim. Bundan ötürü de, Kosova özyönetiminin geçici enstitüleri için donatörlerin desteğini seferber kılma girişimini üstlendim.

İlerideki oniki ay Kosova geleceğinin belirlenmesi için yaşam açısından oldukça önemli olacaktır. Meclis'in-iktidarda bulunan koalisyonun çalışması ve Meclis muhalefeti, Kosova'nın başarıya ulaşmış ulaşmayacağını belirleyecektir.

Geri çekilmek seçeneklerden biri değildir. Sadece Kosova'nın çıkarından olan sürekli çalışma ve başarı ile ilerleme kaydetme gözönünde bulundurulacaktır, dedi konuşmasının sonunda UNMİK Şefi Soren Jessen Ptersen.

Seçim prosedürü

Toplantının devamında, Kosova Meclisi Başkanı ile Başkanlık

Kurulu üyelerinin seçim süreci başladı. Politik parti başkanları üyeleri önerdi. LDK Partisi Nexhat Daci ile **Fatmir Sejdiu'yu**, PDK Partisi **Ramë Buja** ile **Xhavit Haliti'yi**, AAK Partisi **Naim Maloku'yu**, "Ora" Partisi **Gazmend Muhaxheri'yi** ve Arnavut ile Sırp olmayan topluluklar **Džezair Murati'yi** önerdi. Sırp topluluğunu temsil eden partiler kendi adaylarını daha geç belirleyecektir. **Veton Suroi**, LDK Meclis gurubundan, yeni şahızı teklif ederek, Meclis'in yeni Başkanı'yla ilgili kararı bir kez daha görüşmesini istedi. Sayın Daci, şimdiye kadarki çalışmasıyla başarısız bir şahızdı. LDK şahızları arasında, Kosova Meclisi'ni birleştirecek daha başarılı kişinin olduğuna inanıyorum, dedi konuşması sırasında Suroi. Devamında, oyların çoğunluğuyla Kosova Meclisi Başkanı görevine **Nexhat Daci** ve hemen ardından Başkanlık Kurulu üyeleri seçildi.

Seçim süreci tamamlandıktan sonra, toplantı Meclis Başkanı Akademik Nexhat Daci'nin başkanlığında devam etti.

Toplantıya devam eden Başkan Daci, Milletvekillerine şöyle bir konuşmada bulundu: "Yeni seçilen Başkanlık Kurulu adına ve kendi adıma hepimize teşekkürlerimi sunuyorum. Özellikle, farklı fikirde bulunanlara teşekkür etmek istiyorum, çünkü bu, Kosova'da demokrasinin var olduğu göstergelerinden biridir. Ayrıca, Başkanlık Kurulu adına samimi profesyonel ile insani işbirliğinde bulunacağımıza söz veriyorum, çünkü yeni enstitülerin önemli unsuru teşkil ettiği ve onların ciddi, profesyonel ve demokratik çalışmaları gerektirdiği bilincindeyiz."

Bundan sonra, Meclis'te en çok oy kazanan LDK temsilcisi kürsüye davet edilip, kendisinden Meclis önünde Kosova'nın Başkan görevine seçilen adayın ismini resmi olarak açıklaması istendi. LDK Asbaşkanı Sayın Kol Berisha, ilerideki dönemde Kosova'nın Başkan görevine şimdiye kadarki Başkan

Doktor İbrahim Rugova'yı önerdiğini belirtti.

Başkanlık Kurulu üyesi Sayın **Xhavit Haliti**, sıralı sürece girildiğine rağmen, yeni kurulan Başkanlık Kurulu'nu tarafından toplantının düzenlenmesinin, çalışma şeklinin belirlenmesinin ve Kosova'nın Başkanı ile diğer enstitülerin seçimiyle ilgili karar almasının gerekli olduğunu vurguladı.

Anayasa çerçevesine göre, 25'ten çok Milletvekilli olan partinin diğer adayı da önerme hakkı vardır ve düşünceye göre, Kosova Başkanı'nın seçim sürecinin açıklanmamasına rağmen, toplantıya bu şekilde devam etmemiz iyi olmaz, dedi Haliti.

Bundan önceki tartışmayı göz önünde bulunduran Başkan Daci, Kosova Başkanı'nın seçim sürecinin tamamıyla Anayasa Çerçevesi'yle ve çalışma yöntemleriyle uyumlu olacağını belirterek, Kosova Başkanı'nın seçim sürecinin son derece saygılanacağını vurguladı. Toplantıda hazır bulunan Milletvekilleri, Başkan seçiminin gizli oylamayla yapılacağıyla ve ilk iki oylamada Meclis Milletvekillerinin üçte ikisinden fazlasının oyunu kullanmasıyla, üçüncü oylamada ise oy çoğunluğunun olmasıyla bilgilendirildiler. Öyleki, tüm prosedürel teknik hazırlıkları yöntemlerle uyumlu olarak yapıldığı için oylamaya geçebiliriz, dedi Başkan Daci.

PDK, Kosova Başkanı için kendi adayı olduğundan dolayı, gizli oylamaya geçemeyiz. Ve Başkan için karşı adayımız olduğundan ötürü, Kosova Başkanı'nın seçimiyle ilgili tartışmalıyız, dedi **Xhavit Haliti**.

Seçim sonuçları ile koalisyon adaylarıyla yapılan anlaşmaya göre PDK, Kosova'nın Başkanı görevine kendi adayını önerme hakkına sahip olduğunu biliyoruz, ama Milletvekilleri önünde Sayın Kol Berisha tarafından ortaya atılan Doktor **İbrahim Rugova'nın** adaylığı düşmelidir, çünkü Sayın Rugova şimdiye kadarki çalışmalarıyla, bu göreve seçilmiş olduğu

organlar önünde sorumluluğu üstlenmemiştir. Aynı zamanda Sayın Rugova, bu görevin gerektirmiş olduğu halkın beraberliğini ne temsil etti, ne de temsil etmektedir. Sayın Rugova, uluslararası temsilciler önünde ciddi değil. O, uluslararası temsilcilerden Kosova bağımsızlığının formalite olarak kabul edilmesini istemektedir. Ortaya atmış olduğum nedenlerden ötürü, ben bu durumda karşı oyumu kullanacağım ve sizlerden beni desteklemenizi istiyorum, dedi konuşması sırasında LPK Partisi Başkanı Sayın **Emrush Xhemali**.

Numan Balić: "Havayı bozmak istemiyorum, ben sadece Kosova enstitülerini selamlamak istiyorum, bu enstitülerin her zaman bizim tarafımızdan desteği olacak, çünkü bunun için hepimiz savaştık, ben de savaştım, ileride de bu enstitüler için savaşağız, ama ben Boşnak, Rom, Mısırlı ve Haşkaliler gibi diğer topluluklara ilişkin olan bazı düzensizlikleri ortaya atmaya mecburum. Bunlardan biri standartlardır Sayın Başkan, ve gelecekteki Hükümetin görevi bu standartların yerine getirilmesidir. Başkanlık Kurulu'na yeni üyelerin seçilmesiyle ilgili az önce yapılan tartışmalarda, SDA Boşnak temsilcileri ve bununla birlikte Rom, Haşkali ve Gorali temsilcileriyle hiç danışılmadı. Öyleki, en azından dört toplulukla hiç danışma yapılmadı ve düşünceme göre böyle bir davranış, bir topluluğu küçük düşürmek, önemsememek ya da ayırım yapmak anlamına gelmektedir.

Aslında benim en somut uyarım, Kosova Sağlık Bakanı'na ait olan öneriye ilişkindir. Ben, ileride bütün Kosova'nın bizimle dalga geçeceği Sağlık Bakanı görevine, Sağlık Bakanlığı'na değil, eğitim sektörüne düşen bir eğitmenin seçilmesinden yana değilim ve bu öneriyi asla kabul edemem. Zaten şu anda Sağlık Bakanlığı'ndaki durum hiç de iyi değildir ve bunun için bu enstitüler sorumludur."

Dostlarımızı aldatıcı çözümlerle kandırmamaya önem vermeliyiz

Yeni göreve seçilenleri selamlayan ve bu Meclis'in, Kosova devlet enstitülerinin ve demokrasi düzeninin kurulmasını körükleyecek seçenekler ile tartışmalar Meclisi olmasını isteminde bulunan **Hashim Taçi**, kendisinin, PDK Partisi'nin, enstitülerin ve Kosova yurttaşlarının, Kosova Meclisi sandalyelerinde PDK Partisi Meclis gurubu Şefi Fatmir Limaj'ın bulunmadığıyla kendilerini çok kötü hissedeceklerini belirtti. Demokrasi enstitülerin kurulmasında Sayın Limaj'ın çalışması ile seferberliğine

ve aynı zamanda onun uluslararası adalet otoriteleriyle yaptığı işbirliğine büyük değer vermekteyiz, Kosova halkı ve onun enstitüleri ise onun suçsuz olduğuna tamamiyle inanmaktadır. Sayın Limaj ailesine ve Kosova enstitülerine dönmelidir. Zaten onun yeri ordadır. Bunun gerçekleşeceğine umut gözüyle bakmaktayız.

Konuşmasının devamında Sayın Taçi, Kosova'daki seçim süreçlerinin en yüksek Avrupa standartlarına göre yapıldığını değerlendirdi. Kosova yurttaşlarının katılımı, tranzisyonda olan diğer demokratik

ülkelerinin aynı seviyesindeydi. Sırp olmayan diğer toplulukların aktif katılımı ve ilerideki enstitülere onların katılımını gözönünde bulundurursak, o zaman onların katkısı Kosova'nın geleceği için oldukça büyük önem taşımaktadır. Sırplar'ın seçimlere katılmaması, Kosova'nın ve onun yurttaşlarının multietnik özelliğini yitirmemiştir. Kosova'daki azınlıklara saygının gösterilmesi ve azınlıkların korunması, ilerideki başarımız ve yeni Kosova enstitülerinin başarısı için temel faktörlerden birini oluşturmaktadır.

Ben önceleri, politik statüsünün çözümlenmesi süreleri ile Kosova devleti için özyönetim yekvucutluğun kurulmasıyla ilgili bir proje

önermiştim. Ben ve PDK Partisi'nin önermiş olduğumuz süre, 2005 yılının ilkyaz mevsimiydi ve bize göre bu mevsim içerisinde politik statüsünün çözümlenmesi için sürenin başlaması gerekiyordu. Diğerlerinin politik görüşlerinin reddedilmesi mantığı, kötü anlaşmaların meydana gelmesine neden oldu ve bununla status kvonun uzatılması önerisi ortaya çıktı, ki bu, Kosova ve onun yurttaşlarına huzursuzluk yarattı. Fakat, zaman, realite ve Batılı dünya bizleri destekledi ve sanırım statüsün çözümlenmesine 2005 yılının ortasında geçilecektir.

Ama, bu da birçok faktöre bağlıdır. Tek sözle, PDK Partisi ve Kosova'da bu etkili politik merkezin lideri olarak ben, geniş politik alanı esasınca enstitülerin kurulması ve temel Arnavut politik partileri ile multietnik katılımına ilgi göstermeyi kararlaştırdık. Bu yönetici seçenек, gelecek için ve ilerideki üç yıl içerisinde Kosova'nın ilerlemesi için en elverişli ve en uygun olurdu.

Politik ile yurttaşlar açısından ve uluslararası topluluğa kıyasla Kosova, bu günden itibaren yeni başlangıç olmalı. Düzenli ve ayan başlangıç, sürecin devam etmesinin başarısıdır, enstitüyonel, politik ile sosyal bunalım ve özellikle güvenli bunalım, anlamsız başlangıç anlamına gelmektedir.

Uluslararası topluluğun, enstitülerin kurulmasını daha yakından izlemesi faydalıdır, fakat uluslararası faktörleri Kosovalıların haklarına saygı göstermesi daha da önemlidir, buna göre Kosovalılar, demokrasi yönetimin en iyi şekli ve enstitüler taşıyıcılarını özgürce seçme hakkına sahiptir. Onlar bunu yapmakta ve bizler onlara minnetarız.

Fakat, biz buna iyice dikkat etmeliyiz ve uluslararası mekanizmalarla kıyasla dostlarımızı aldatici, güvensiz ve kooperatif olmayan çözümlerle şaşırtmamalıyız.

Dileğim, daha geniş açıdan enstitülerin kurulması için gerçek talebin doğru olarak kabul edilmesi ve ülke ile onun yurttaşlarının çıkarlarını gerçekleştirme fonksiyonunda olmasıdır.

Bu gibi formül, yurttaşlararası ilişkilerin düzelmesine ve enstitülerin daha iyi çalışmasına olumlu etki etmiş olacaktır ve bununla tabi ki yurttaşlar demokrasisi zafere ulaşmakta ve etnikler arası ilişkiler düzelmektedir.

Bu gibi politik formül, Kosova'yı yetkili enstitülerle stabil ülke yapacak ve bununla bütün yörede olduğu gibi, Kuzey Mitroviça'da da yasaların daha güvenilir bir biçimde uygulanması sağlanacaktır. Ayrıca bu, Kosova'nın bölgelere ayrılmasını engelleyecek, yerel yönetim reform-

larının gerçekleşmesini sağlayacak, kayıp kişilerin kaderlerini aydınlatacak, enstitülerin otoritesini güçlendirecek ve rüşvetçilik ile örgütlü suç işlerine karşı savaşımı daha güçlü kılacaktır. Bunların hepsi, yurttaşların sosyal durumunu hızla düzeltecektir, çünkü biz şimdilik işsiz sayısı en çok olan Avrupa'nın en gelişmemiş ülkelerden biriyiz. Diğer yandan bu formül, yeni işyerlerinin açılmasına olumlu etkide bulunacaktır. Enstitülerin kurulmasına ait olan bu formül, ülkenin resmini düzeltecek, dünya medyalarındaki yeni hükümetle ilgili kötü haberlerin yayılmasını engelleyecek, uluslararası siyasetin karar alma merkezleriyle daha iyi işbirliğini sağlayacak, Brüksel, Newyork ve diğer ülkelerde yer almamızı sağlayacak, komşularla daha iyi işbirliğini gerçekleştirecek, yabancı yatırımlar için daha büyük güvenliği sağlayacak ve aynı zamanda politik statüsünün doğru çözümünün önkoşulu olarak politik, ekonomi ve adliye ölçütlerini sağlayacaktır. Herşeyden çok, ülke ve millet olarak karşılaşmış olduğumuz bu dönem için gerekli olan ulusal beraberlik ile yurttaşların birlik ve beraberliğine olumlu etkide bulunacaktır.

Bu çözüm, ileride başarının sağlanmasına neden olacak ve yurttaşlar arasında umut, güvenlik ve iyimserliği iade etmiş olacaktır, ki bununla yeni Kosova'da daha güvenli bir yaşam sağlanacak ve yurttaşların sorunları çözümlenmiş olacaktır.

Bazıları Kosova'ya muhalefetin gerektiğini doğrulayabilir. Bununla tamamiyle oydaşım. Bazıları Kosova'ya muhalefetin gerektiğini söyleyebilir. Bunu da tamamiyle destekliyorum, ama ülke ile yurttaşlara herşeyden önce başarı gereklidir. Fakat, başarı dışlanma siyestiyle, ayırımın yapılmasıyla ve kavgalarla değil, Kosova'nın bağımsız ile egemen devleti ve Kuzey Atlantik strüktürlerine entegre olmak için anlaşmalı yönetimle saplanabilir. Enstitülerin kurulmasındaki deneysel davranışlar başarı için umut vermiyor. Tam

aksine, onlar yeni ikircimliklerin belirmesine neden oluyor. Yeni Kosova'ya, çalışmalarını entegrasyon yönünde sürdüren yeni enstitüler gereklidir. Şunu bilmemiz gerekir ki, bencillik, Kosova devleti ile demokrasi düzenin kurulmasına olumsuz etkide bulunmaktadır. PDK Partisi, seçenekler sunacak olan real muhalefet olacaktır. Bu parti anlaşmazlıkların belirmesi yönünde değil, işbirliği için ortak yolların bulunması yönünde çalışmalarını sürdürecektir, dedi konuşmasının sonunda Hashim Thaçi.

Koalisyon hükümeti ile ilgili karar alındı

Bundan sonra AAK Başkanı **Ramush Haradinaj** söz alarak, hepimizin Kosova'da yaşadığımızı ve enstitüyon ile partilerin ne yaptıklarını gördüğümüzü ileri sürdü. Seçim sonuçları ve seçimlerden sonra Kosova demokratik partilerinin aldıkları karardan sonra, koalisyon hükümetinin kurulmasına dair anlaşmaya varıldığını söylememde yarar vardır diye zannediyorum. Başarılı seçimlerden mada, yerli politik etmenlerin kendi başlarına sözleşmeye varmalarının başarılı bir adım olduğunu düşünüyorum, ki bu bana göre, onurlu olduğumuzu gösteren ileriye doğru bir adımdır. Sözleşmede, oylama biçimine dair bilgiler de vardır. Meclisteki sürece saygı göstermek ve çalışmak için hevesli olduğumuza dair bir kanıt olarak Meclis oturumuna kadar yetiştik, şimdi ise gündem sırasına devam edebiliriz. Bu münasebetle şunu da vurgulamak isterdim: Bireysel olarak var olan tüm opsiyon ve düşüncelerimiz ve hatta tutumlarımızın yekvücutluluğu amacıyla, Kosova'nın iyiliği için gerçekleştirmek için zamanımız var, ancak, Kosova'nın yönetimi yolundan asla caymayacağız, sadece bizlere oy verenler için değil, bütün Kosova yurttaşlarının iyiliği için çalışmaya devam edeceğiz, diye vurguladı Haradinaj.

Slaviša Petković, "Kosova ile Metohiya'da" demokratik süreçlerden söz edersek, bu örnekte Sırlar'ın beş buçuk yıldan beri, evlerinden uzak, "Kosova ile Metohiya"nın 250 bin insanının göç etmiş durumda olduğunu bilerek, demokratik süreçleri uygulayamassınız, dedi. Demek oluyor ki, bu demokrasi ise, o zaman biz aramızda çok iyi anlaşıyoruz demektir. Haradinaj'ı, Başbakan görevine geldiği zaman, Hükümet programını açıkladığı zaman bu konuya da bir yer bulacağına ümit ediyorum ve bu insanların ne şekilde evlerine döneceğini göreceğiz.

Ben Taçi ile, Kosova'da yerleşim bölgelerinin olmaması gerektiği ile ilgili düşüncesiyle paylaşıyorum, ancak "Kosova ile Metohiya" yurttaşlarının güvenliğinin kimler tarafından korunacağını da duymadım. Sırp topluluğunu temsil ettiğim için, ilk sırada Sırlar olmak üzere, bundan sonra da "Kosova ile Metohiya"daki bütün toplulukların güvenlilik durumuyla ilgilenmekteyim.

Meclis'in geçen yapısı, bu konuda asla bir adım ileriye bile atmadı. Ben, bu Meclis yapısının ve kurulacak olan gelecek Hükümetin, bu konuda istekli olacağına inanmak istiyorum. Ve o, bu örnekte Sırlar ilk sırada olmak üzere 250 bin kişinin, ayrılmış olduğu yere geri dönmesini kimlerin garanti edeceğini sormak istiyorum. Eğer ki onların evleri ve mülkleri, önceki duruma dönüşebilmezse; el koyulan mülkleri geri çevrilmezse, toprak, firma ve diğer varlıkları geri çevrilemezse ne olacaktır.

Bana göre bunlar yapılmazsa, bunu bize birisi garanti etmezse, demokrasinin "d"sını bile sağlayamayız. Ben, ilk sırada benim ait olduğum topluluğumun çıkarı için çalışmak istiyorum, bu çok normal bir şeydir, ben işbirliğinde bulunmak istiyorum, buraya bir kimseye zorluk çıkarmak için gelmedim. Hükümetin, kendisinin ne için sorumlu ne için sorumlu olmadığını belirtme gerekir ya da Hükümetin

gelecek programında bu konunun yer alması için çaba harcamamız gerekir. Bütün Meclis'in Hükümet üyesi olması nedeniyle, hiçbir şey için sorumlu değildi. Bu Meclis'in, yapıcı olması için, bu fırsatla muhalefete sahip olmasından memnuniyet duyuyorum ve sorunları çözmeye başlamamız gerektiğini ileri sürmek istiyorum. "Kosova ile Metohiya"da ve yine vurguluyorum 250 bin Sırb'ın burada bulunması durumunda, standartların ne şekilde uygulanmaya başlayacağını nasıl düşündüğünüzü sormak istiyorum.

Veton Suroi, bugün Kosova Başkanı'nın seçilmesinin, bütün yöre için bir örneği oluşturabilecek bir demokratik sürecin sonucu olduğunu vurguladı. KDB'ni ve bu göreve aday olan Rugova'yı tebrik ediyorum. Aynı zamanda, KDB'ne adaylığı için tebrik ediyorum. Adını hala bilmediğimize rağmen, her nasılsa adaylık sürecini kutluyoruz. Adaylığın önemini göz önünde bulundurarak, başkan adayının, Meclis önünde, kendi görüşünü, önümüzdeki üç yıla ait çalışma planı hakkında görüşlerini açıklaması ve yapacakları çalışmaların, eni sonunda aynı öznelerin onayladığı ve imzaladığı Anayasa Çerçevesi'ne olan görevlerini yerine getireceklerine inandırmalarına dair bir ricada bulunmak istiyorum. Aslında, sadece Meclis milletvekilleri değil, bu oturumu takip eden halk da, başkan adayının bu konudaki düşüncelerini duymalı ve buna inanmalıdır. Buysa biz milletvekillerine de, oylamakta bir kolaylığı oluştururdu.

ORA Meclis Grubu, hiçbir şekilde taraftar olmak istemiyor. Biz, evet ya da hayır olarak oyumuzu kullanacağız. Bunu muhalefette olduğumuz için yapacağız ve idare ile muhalefet arasında daha kaliteli bir iletişim hatrına oyumuzu kullanacağız. Ancak, başkan adayının önerilmesi sürecinde bizim de bulunmamızı isterdik. Devamında Meclis Başkanı Daci katılanları, Kosova Başkanı'nın seçilmesi ile

ilgili oylamanın gizli olacağı nedeniyle, Meclis Sekreterliğinin, AG?T'in profesyonel desteği sayesinde, administratif ve teknik hazırlıkları yapmış olduğunu ve böylece, Yasama Departamentinden üç resmi kişiden bir komisyonu, oylama için mevcut milletvekillerin listesini, oylama listelerini, oylama kutusunu ve oylama yerini hazırladığını vurguladı. Ancak politik özneler, oylama sürecini takip edecek ve oyları sayacak birer gözlemciyi önerebileceklerini de söyledi. Buna göre, herşey Anayasa ve süreçlerle uyumlu olarak yapılacaktır. KDP Parlamenter Grubu adına Jakup Krasniqi söz istedi.

Başkan görevine iki aday

Jakup Krasniqi, KDP'nin, Kosova Başkanı görevine karşı adayını önerme hakkını kullandığını ileri sürdü. Krasniqi, çünkü başkanın seçim sürecinin demokratik anlam kazanması amacıyla bunu yapacağız, dedi. Kosova'nın, çok bileşik politik süreçlere girdiğine inanıyoruz, buna göre, Kosova Başkanı'ndan, kararlılık, pozitif enerji ve politik ile zeka ihtiyatı, yanı sıra yüksek moral ve ulusal kalite istenmektedir.

Bizim adayımız, daha genç yaşlardan itibaren uzun politik ve varan-sever etkinlikleri olan bir kişidir. O, ünlü illegal ve vatansever etkin biri olarak, politik tutuklu, etkin barışsever direncin etkin üyesi, KKO üyesi ve KKO Genel Kurmayı üyesi idi. O, hayatı boyunca hiçbir defa, işgalcinin, devlet yöneticileri, savaş canisi ve insanlığa karşı canı, Kosova'da çok yaralar açan ve facialara neden olan olan Slobodan Miloševi? önünde baş eğmemiştir.

Bizim adayımız, basın ve yayıncılık tarafından hiçbir zaman karalanmamış, davalı ya da sorunlu mülke sahip değildir ve en güzel şekliyle o, bugün Kosova'ya çok gerekli olan politik ve enstitüsyonel yaşamda birleştirici özelliğe sahiptir.

Bizim adayımız, düzen ve yasamaya saygı gözsterecektir. Boş sembollerle

ve diğer yasadışı işlerle uğraşmayacak, ulusal sembollerle oyun oynamayacak, başkan görevinin aşırı tektartili administrasyonunu yaratmayacak, tasdiklanmamış ifadelerde bulunmayacak ve geçmişi olmayan insanlara takdirler dağıtmayacaktır. Başkanın administrasyonu, Kosova'daki realitenin ve onun birliğinin aynası olmalıdır.

Bizim adayımız, kendisinin bütün politik etkinliği süresinde, kurtuluş savaşı öncesi ve sonrası, zenginleşme hesini ilk plana kıymamış, kurtuluş savaşından sonra birçoklarının ya da Kosova enstitülerinin en yüksek yöneticilerinin yaptıkları gibi gösterişli sıray inşa etmeye kalkışmamıştır.

Bizim adayımızın özgeçmişi, hangi yönünden bakarsanız bakınız, gözyaşı gibi temizdir. Buna göre, nihai satüse hala sahip olmadığı bu zamanlarda da Kosova'nın, Liplan yakınlığındaki Bujanlı Ramë Buja'nın sahip olduğu kaliteye sahip kişilere ihtiyacı vardır.

Ramë Buja, Filoloji Fakültesi'nin Arnavut Dili ve Edebiyatı bölümü mezunudur, ekonomi fakültesini de tamamlamış, yanı sıra hukuk bilimleri mastırlığı olan bir kişidir. 80'li yılları süresinde, politik ve vatansever illegal etkinliklerinde bulunmuştur. Politik tutuklulardan biridir, etkin barışsever direniş yıllarında etkin biri ve Kosova Kurtuluş Ordusu, KKO genel kurmay üyesi, Rambuye'de Kosova delegasyon üyesi, geçici Hükümette yerel idare bakanı ve şimdi Kosova Meclisi Milletvekillidir.

Kosova Başkanı görevine bizim adayımız sayın Ramë Buja'ya oyunuzu vermeniz siz ve Kosova'nın şerefinedir. Kosova'nın, Arnavut halkını ve tüm Kosova yurttaşlarını birleştirecek bir adaya sahip olacak zamanı da gelmiş oldu. O, ödevlerini sorumlu ve yorulmaksızın gerçekleştiren bir kişidir ve Kosova Başkanı görevine onun seçilmesi, siz ve Kosova'nın tüm yurttaşları için bir onurdur.

Saygıdeğer milletvekilleri, başkan görevine demokratik partisinin adayı

olan Ramë Buja'ya oyunuzu vermeniz için çağrıda bulunuyorum.

Devamında Nexhat Daci, oylama listesinin düzene koyulacağını ve Kosova Demokratik Birliği'nin adayı ve Kosova Demokratik Partisi'nin adayı olmak üzere başkan görevi için 2 adayın sokulacağını ileri sürdü. Bundan sonra, oylama sürecine geçildi, iki tur oylamada hiçbir aday, başkan olarak seçilmesi için mutlak çoğunluğu kazanmadı, bu arada, Demokratik Partisi, bir sonraki oylama sürecinden adayını geri aldı. Üçüncü turda Dr. **İbrahim Rugova** için, 64 milletvekili evet oyunu kullandı, 32'si ise karşı oy kullandı. **İbrahim Rugova**, Kosova Başkanı görevine seçildi.

Devamında Dr. **İbrahim Rugova**, katılanlara şu sözlerle hitaben konuştu: "Saygıdeğer Başkan Daci, saygıdeğer Kosova Meclisi Milletvekilleri, gelecek görev süresinde de , bizim çok sevdiğimiz ülkemiz Kosova'yı, başkan olarak yönetmemde güveniniz için teşekkürlerimi belirtmek isterim. Saygıdeğer milletvekilleri,

Ülkemiz Kosova'nın toprak bütünlüğünü, halkın birliğini koruyacağımıza ve savunacağımıza dair törenli bir şekilde and içiyorum. İktisat ve demokratik kalkınma , istikrarlık, tüm yurttaşların geleceği ve iyiliği yönünde etkin olacağım, bağımsızlığın bir an önce tanınması ve Kosova'nın, Avrupa Birliği ve NATO'ya entegrasyonu, dolayısıyla Amerika Birleşik Devletleri ile dostluğun devamlı güçlenmesi yönünde durmadan çalışacağım.

Bay ve bayanlar

Kosova Meclisi'nin bu kuruluş toplantısından, Kosova'yı destekleyen Başkan Bush, Başbakan Bler, Başkan Shirak, Başkan Shreder, Başbakan Berlusconi ve Genel Sekreter Annan'ı selamlamama izin verin.

Her zaman olduğu gibi bu sefer de, her zaman Kosova için kaygı duyan Kutsal Papa Con Paliy İl'i içtenlikle selamlıyorum.

Allah sizi ihsan eylesin ! Allah Kosova'yı ihsan eylesin!

Meclis Başkanı, devamında, koalisyonda partnör olan partiler arasında sözleşme ve Anayasa Çerçevesi'nin 9.3.8 ve 9.3.9 Bölümü ile uyumlu olarak, Kosova Başkanı Rugova'yı, Kosova Başbakanı görevine adayı önermesi için çağırıldı.

Başkan Rugova kararını şöyle bildirdi: "Anayasa yetkileri esası üzere ve KDB ile AAK ve diğer koalisyon partnörleri ile varılan sözleşme esası üzere, Sayın Ramush Haradinaj'ı, Kosova Hükümeti Başbakanı görevine atamayı kararlaştırdım. Aynı zamanda, atanan başbakandan, koalisyonun sözleşmesine uygun bir şekilde Hükümeti kurmasını istedim." Kosova Başbakanı görevine önerilen aday sayın Haradinaj, önerilen bakanlar listesini okudu.

Kolisyonun sözleşmesi esası üzere ve adaylık gösterme istemleri esasınca Haradinaj, Hükümeti, bakanlarla tamamlamakla görevli olduğunu ileri sürdü. Ve listeyi sundu:

- **Başbakan yardımcısı**-Adem Salihaj
- **İktisat ve Maliye Bakanlığı** Bakanı-Haki Shatri, ekonomist,
- **Aleni Hizmetler Bakanlığı** Bakanı-Melihate Tërmkolli, hukukçu,
- **Ulaşım ve Telekomunikasyon Bakanlığı** Bakanı-Qemal Ahmeti, elektroteknik mühendisi,
- **Eğitim, Bilim, ve Teknoloji Bakanlığı** Bakanı-Agim Veliu, hukukçu,
- **Kültür Bakanlığı** Bakanı-Astrit Haraçiya, hukukçu,
- **Yaşam Çevresi ve Alansal Planlaştırma Bakanlığı** Bakanı-Bajram Kosumi, Arnavut Edebiyatı mastırı,
- **Madencilik ve Enerji Bakanlığı** Bakanı-Ethem Çeku, Tarih mastırı,
- **İş ve Sosyal Refah Bakanlığı** Bakanı-Ahmet İsufo, Edebiyatçı,
- **Ticaret ve Endüstri Bakanlığı**

Bakam-Bujar Dugolli, Tarih mastırı,
- **Sağlık Bakanlığı Bakamı** Sadik
İdriz, filolog.

Meclisi, iki bakanlığın Kosova Sırplar'ı tarafından yönetilmesinin öngörüldüğünü bildirmek istiyorum. Bu bakanlıklara hala adayların belirlenmemesi dolayısıyla, bakan yardımcılarının seçilmesini öngördük ve Meclis'in ilerideki oturumlarından birinde, bakanların ikinci yardımcılarının da atanmasını yapacağız.

Görevlerim esasınca benim önümde, önerge olarak Hükümet programı da duruyor. Ayrıca, bu fırsat için hazırlanmış olan Programla ilgili konuşmam da var, öyle ki , süreç esasınca, sizin isteklerinize cevap vereceğim.

Politik sürecin geleceği konusunda kaygı

Devamında KDP Parlamenter Grup Şefi Jakup Krasniqi söz aradı ve şunları dedi: Biz Kosova demokratları, yeni Kosova Hükümeti'nin bakanlar kurulunun yapısını dikkatle takip ettik. Daha geniş bir koalisyon taraftarı olmamıza rağmen, ki bu konuda başbakanımız açıklama getirdi, biz politik parti olarak, politik sürecin ilerletilmesi amacıyla güçlü bir muhalefet olamayız kabul ettik, ancak, durum itibariye özellikle Hükümet'te her yasadışı olayı, becerisizlik ve enstitülerin tembelliğe işaret etmekten asla kaçınmayacağız.

Siz Hükümeti, sizin kabile çıkarınız için kurmuşsunuz. Siz statüsü olmayan ve Kosova bağımsızlık devleti olması gereken Kosova'nın pozisyonunu göz önünüzde buldurmamışsınız. Politik ve ekonomik istikrarlığı, güvenilirlik ve çeşitli sosyal sorunları gözönünüzde buldurmuyarak-büyük sorumluluğu üzerinize yüklemiştiniz.

Biz sizin çıkarınızı almıyoruz, buna göre sizden, muhalefetin rolünü ve muhalefetin isteklerini doğru bir şekilde anlamanızı istiyoruz. Kosova'da her zaman meydana geldiği zaman, haksızlıklar ve yasadışı olayları karşısında bizim

nöbetçi olmaya alıştığımızı çok iyi bilirsiniz.

Sizin dünkü, bugünkü ve gelecek yanlıklarınızın işaret edilmesi için nöbetçi olmak, bizim görevimizdir. Kosova'nın sorunları ve çıkarlarına, yorulmaksızın, profesyonel ve kararlı bir şekilde yanaşacağız. Her yasal ve finansal zedelenmeye, her politik yanlışı ve yönetimdeki yeteneksizliği açığa çıkaracağız.

Biz, yeni başbakanın uzmansal ve politik zorluklarını anlıyoruz. Onun politik karşıtlarının ona karşı yıllarca yaptıkları baskıları anlıyoruz, Lahey Mahkemesi tarafından doğru olmayan baskıyı-ve bu sadece ona karşı değildir-eski ve yeni Sırp strüktürleriyle işbirliği sonucu baskıları anlıyoruz. Ancak bunlar, onun bakanlar kuruluna karşı yedekli davranışımızı belirtmemizi engellemiyor. AAK'nın, başka bir uzman takımı öneremediğini de anlıyoruz; o, yabancı olmayan politik figürleri kişileri önermiştir, bunu da anlıyoruz, ancak, onun koalisyon müttefiki olan KDB'ni anlayamıyoruz, ki bu parti aslında kalifiyeli kadro, aydınlar ve uzmanlar yokluğunu çekmiyor, ki bu gerçeği, seçim kampanyası süresinde de sık sık ortaya atıyordu. Sayısız aydınlar ve uzmanlar şimdi nereye havalandılar acaba? Şimdi bu kadar fakir bir aydın ve uzmanlar kadrosuyla neden sahneye çıkıyor? O, sadece kalifiyeli olmayan bir kadroyu önermekle kalmayıp, yerel yönetimde açığa çıkan kadrolar yanı sıra, bazı örnekler hariç, uzlaşmaz, yeteneksiz ve geldikleri belediyelerdeki görevlerini kötüye kullanan kadroları önerdi.

2005 yılı-büyük değişmeler, büyük adımlar yılı, büyük enerji ve sorumluluklar yılı olarak uyum zaman bekledi.

Ben siz sayın bay ve bayanları samimi olarak soruyorum, önerilen Hükümet, bugün Kosova'ya gerekli olan uzmansal, politik ve entelektüel kalitede bir takıma sahip midir?

Ben, sizden cevap istemiyorum. Önümüzde duran süreçler karşısında, sizin sağduyunuza cevap veriniz.

Çocuklarımızın geleceğini düşünün. Sözüm, Adına konuştuğum Kosova Demokratik Partisi Meclis grubuna değildir, ancak politik sürecin geleceği, ekonomik kalkınma süreçleri, güvenilirlik ve adalet ve çocuklarımızın geleceği için endişeli olduğumuzdan dolayı kaygılarımızdan konuşuyorum.

Statüsü hala tanımlanmamış bir Kosova'yı yönetebilmek için bu kişiler, moral, politik, entelektüel, uzmansal ve vatansever kalitelere sahip değiller.Bu kişilerin, Kosova'da önümüzdeki üç yıl içerisinde politik ve ekonomik yaşamı frenlemek amacıyla formal olmayan grupasyonlar tarafından seçilmiş olmalarından korkuyorum. Bu yönetici formasyonun, bölünmüş ve sınırına kapanmış Kosova'nın daha da kapanmasına neden olacağından korkuyorum. Bu yöneticiler formasyonunun, Kosova'da insan ilişkilerini de gevşeteceğine inanmıyoruz. Bunu derken, bu adayların, endişeli ilişkilerin sürdüğü belediyelerden getirildiklerini düşünüyorum.

Kosova Demokratik Partisi Meclis grubu adına ileri sürdüklerimin, gelecek üç yıl içerisinde tersinin olmasını isterdim, ancak, Kosova sorunları sadece, iyi niyet ve benim isteklerimle çözümlenemez. Kosova sorunu, formal sorun değildir.

Kosova Demokratik Partisi'nin, Haradinaj ailesinin kurtuluş savaşındaki rolüne, Kosova için verdiği kurbanlarına büyük saygısı vardır, ancak hayır-Kosova onuru için - Ramuş Hükümeti için oylamamak durumundayız.

Krasniqi'nin tartışmasına bağlı olarak Meclis Başkanı Daci şunları ileri sürdü:

"Sayın Krasniqi'i, bugün ne istediyseniz dediniz. Karşı geldiniz, her çeşit söz kullandınız. Bugün, sizin de başkanınızın ileri sürdüğü gibi, demokrasiyi eserde görmek çabasıdaydık. böyle devam etmeniz takdirde, oturumu ise ben yönetiyorum-bir daha bu çeşit konuşmaların tekrarlanamayacağına inanmanızı istiyorum".

Kosova'nın kalkındırılması ile ilgili süreçlerin sürdürülmesine Amerika'nın yardımı, özel önem taşımaktadır

Standartların yerine getirilmesine katkı sunacak olan yasaların kabul edilmesi, Meclis'in önde gelen ödevidir

Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci, Kosova'daki ABD Daire Şefi Philip Goldberg'i bugün kabul etti. Kosova Meclisi Başkanı seçilmesi dolayısıyla kutladıktan sonra Goldberg, Kosova'nın en yüksek enstitüyonları seçilmesi ve kurulması yönünde demokratik süreçlerden memnuniyet duyduğunu vurguladı. Konuşmacılar, Kosova'nın kalkındırılması, özellikle azınlıklar haklarının gerçekleştirilmesi ve yurttaşların serbest devinimi yönünde etkin olmanın gereksinimine özellikle işaret edildi. Bu ödevler, Kosova Hükümeti için en önemli öncüllüklerden biridir. Meclis Başkanı Daci ve Goldberg, yıllarca özgürlük ve demokrasiye hizmet eden çok sayıda ortak projelerin gerçekleşmesi yönünde Kosova kalkınması süreçlerinin hayata geçirilmesi için Amerikan yardımının önemi konusunda oydaş oldular. Söz konusu destek ve işbirliği, belirli alanlardaki

uzmanların saygıya değer yardımlarıyla da desteklenmiştir. Geçmişte olduğu gibi gelecekte de yurttaşlarımızın karşılaşmakta oldukları tüm engellerin aşılması amacıyla genel kalkınma yolunda bu yardımın sürmesine gerek vardır. Öyleki, bu yolda, Evro-Atlantik entegrasyonlarına doğru emin adımlarla yürümek için, Kosova'nın tüm enstitüyonları ve yurttaşlarının sorumlu olarak davranmaları istenmektedir. Öyleki, Kosova Meclisi'nin önünde olan gelecekteki çalışmaların hayata geçirilmesine özellikle önemin verilmesi gerektiğine işaret edildi.

Slovenya devleti, Kosova'nın Avrupa Birliği'ne doğru giden yolda yardımcı olmalıdır

Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci, AGİT'in başkanlığını yapan Slovenya Dışişleri Bakanı Dimitriy Rupel'i bugün kabul etti ve Kosova'daki gelişmeler ve Kosova ile Slovenya arasındaki geniş işbirliği olanaklarını görüştü.

Kosova'da AGİT Şefi Paskal Fieski'nin ve Rupel'in iş arkadaşlarının da hazır bulunduğu bu görüşme sırasında Profesör Daci, ekonomi, demokrasi ve Avrupa Birliği'ne doğru ilerleme planında Slovenya'nın elde ettiği başarıları değerlendirirken, Kosova yurttaşlarının, Sloven devleti ve onun halkının, saygı ve inancını belirtti. Bu yönde Daci, Kosova'nın Avrupa Birliği'ne giden yolda Sloven devletinin yardımcı olmasını istedi ve özellikle ekonomi, teknoloji ve yatırımlar alanında Kosova ile Slovenya arasında işbirliğin derinleştirilmesi taraftarı olduğunu vurguladı.

Slovenya Dışişleri Bakanı Rupel, savaştan sonar Kosova'nın elde ettiği başarıları ve Kosovalıların özgürlük, demokrasi ve kalkınma yönündeki güçlü isteklerini değerlendirdi. İlk sırada ekonomi alanında geniş işbirliği olanaklarının var olduğunu ileri sürerken Rupel, AGİT'in başkanlığını yapması itibarıyla de ülkesinin, Kosova'nın heryönlü kalkınmasının sağlanması ve amaçların gerçekleşmesi yönünde etkin olacağına dair söz verdi.

Kosova yöneticileri, ülkenin final statüsüyle ilgili ölçütleri yerine getirecektir

Kosova, Sırbistan'ın parçası değildir ve olmayacaktır

Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci bugün, Kosova'daki Büyük Britanya Dairesi Şefi Mark Dickinson'u kabul edip, ülkedeki enstitüler yöneticilerini yüklü kılan konular hakkında görüştü. Görüşme sırasında, Kosova'da standartların yerine getirilmesiyle ilgili Meclis gündemi, yerel yönetimin yenilenmesi ile ademi merkeziyetçilik konuları ve genelde Kosova'nın final statüsünün çözümlenmesi amacıyla gereken koşulların yerine getirilmesine özel önem verildi.

Mevcut yöneticilere sahip olan Kosova, ülkenin final statüsüyle ilgili ölçütleri yerine getirecektir. Ademi merkeziyetçilik alanından ise azınlıklara daha geniş alan sağlanacaktır. Gereksinim duyulan yerler belediye olacaktır. Örneğin: çoğunluğu Sırlar'ın oluşturduğu Priştine Belediyesi'ne bağlı Gračanica ve çoğunluğu Türkler'in oluşturduğu Prizren Belediyesi'ne bağlı Mamuşa köyü. Bununla birlikte hızlı iktisadi gelişme fonksiyonunda olan Elezhan. Yerel hükümetin yenilenmesi sürecine muhalefetin de katkıda bulunması gereklidir, dedi konuşması sırasında Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci.

Kosova'daki Büyük Britanya Dairesi Şefi Mark Dickinson ise,

Kosova'daki temaslar demokratizasyonunun, uluslararası mekanizmlerle yapılan işbirliğinin ve standartların yerine getirilmesinin ülkenin geleceği için oldukça önemli olduğunu vurguladı. Böylece, her iki taraf, ikili işbirliğin önemliliğiyle oydaş oldu. Sırbistan Başkanı Boris Tadiç'in Kosova'ya yaptığı ziyaret ve Kosova'da yaşayan Sırlarla yaptığı toplantılar sırasında öne sürdüğü ifadesi hakkında yorum yaparken, Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci, Kosova'nın hiçbir zaman Sırbistan'ın parçası olmadığını ve olmayacağını belirtti. Sadece Sırp siyasetçileri değil, Kosova'daki yerel Sırlar'ın çoğu da bunun bilincindedir. Tadiç'in ölçsüz ifadelerini, Belgrad'taki politik savaşım fonksiyonunda olduğunu farkettilim. Fakat, Tadiç'in Kosova'yı ziyaret etmesi iyi oldu. Kosova yöneticileri, iyi ilişkilerin kurulması ve Preşova Vadisi ile Makedonya enstitüleri ile yurttaşlarıyla ziyaretlerin ve serbest iletişimlerin kurulması doğrultusunda seferberliğini sürdürmektedir. Yörenin tüm ülkeleriyle normal ilişkilerin kurulması amacıyla Sırbistan yöneticileriyle de enstitüyonel şekilde görüşmeye hazırım, dedi konuşmasının devamında Başkan Daci.

Tadiç Kosova Sırları'na bayrak için kumaş getirdi, ama düşünceme göre kumaş yerine maddi yardım getirseydi daha iyi olurdu. Çünkü, Kosova Hükümeti, devamlı yağan kar yüzünden yörenin abluka altına alınmasından sonra Kuzey Arnavutluğa maddi yardımda bulunmuştu, dedi konuşmasının sonunda Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci.

Biznisin özgürce gelişmesine hiç kuşkusuz destek sunulmakta

Ülkenin iktisadi kalkınması ile standartların yerine getirilmesi sözkonusu olduğu sırada, Kosova enstitüleri yekvücutlu çalışıyor. Kosova iş adamları, iktisadi, fiskal ve gümrük siyasetinin ilerletilmesini ve aynı zamanda yabancı yatırımların sağlanması ile loyol olmayan rekabetin ortadan kaldırılmasını sağlayan yasamayı istemektedir

Kosova Meclisi Başkanı Nexhat Daci bugün, "Yasamacılık ve Kosova Biznisi" konusunun görüşülmesi amacıyla, Kosova iş adamlarını danışmaya davet etti. Bu görüşmeye, Başbakan Ramush Haradinaj ile Bakanlar Ethem Çeku ile Bujar Dugolli de katıldı.

XXI. yüzyıl, sadece dünya iktisadisinin değil, globalizim yüzyılı olacaktır, bunun için de bu mandatta birlik ve beraberlikte çalışan Kosova enstitüleri, Kosova'yı normal bir duruma getirmeye çabalanmaktadır, dedi Kosova iş adamlarıyla görüşmede bulunan Nexhat Daci. Oldukça olumsuz iktisadi şartlar altında ülkenin iktisadi gelişmesine katkıda bulunan Kosova iş adamlarına teşekkürlerini sunarak Başkan Daci, Kosova'nın ülkenin bütçesini tek başına kurmaya ve ikinci meclis seçimlerinden sonra merkezi enstitüleri oluşturmaya yetenekli olduğunu belirtti. Konuşmasının devamında Başkan Daci, Kosova'nın kendi bütçesiyle yönetme hakkına henüz sahip olmadığını ortaya atıp, Merkezi Fiskal Otoritesi gibi Hükümetin paralel mekanizmalarının hala hüküm sürdüğünü ve Kosova'nın buna katılmak istemediğini vurguladı.

Ünlü bir politik ekonomi kuramcından esinlenerek Başkan Daci, gelişmekte olan toplumun önceliklerine değindi: sosyal ile ekonomi bunalımlarla yönetme amacıyla özel ekonomi yatırımlar ile yetenekli mekanizmalara yardım sunmak için yetenekli ortamın kurulması. Bu münasebetle başkan Daci, Kosova Bütçesi'nin dörte birinin "sosyal barışın satın alınmasına" harcadığını, fonların çoğunun ise Kosova'nın iktisadi

gelişmesine katkıda bulunmayan ülke dışındaki carhesaplara yatırıldığını hatırlattı.

Kosova iş adamlarıyla yapılan görüşme sırasında, Kosova Yasamacılık yöneticisi, sadece küçük ve büyük iktisadiye yönelik fikirlerini ortaya attı. Onun düşüncesine göre, bunun sayesinde, maden ocakları ve büyük iktisadi sistemleri gibi Kosova iktisadi kaynakların etkin hale getirilebileceği kuşkuludur.

Kosova iş adamlarına konuşmada bulunan Kosova Başbakanı Ramush Haradinaj, Kosova'nın yavaş yavaş gelişmeye doğru adım attığını ve olumsuz tarih kuşulları ile Kosova'daki son savaş neticeleri yüzünden meydana gelen gerilemeyi giderdiğini ileri sürerken, Hükümet ile Kosova'nın diğer enstitülerinin, iktisadi gelişmede daha etkin rolü oynamasının ve Kosova şirketlerine destek sunmasının gerektiğini belirtti. Bu münasebetle Başbakan Haradinaj, yabancı yatırımların tanıtılması acentasının kurulacağını ve Kosova statüsünün saptanmasından önce kredilerin sağlanması yönünde uluslararası finansi enstitülerle sözleşmelerin başlayacağını vurguladı. Konuşmasının devamında Başbakan Haradinaj, dışsattım için ürünleri üreten şirketlerin finanse edilmesi, özeleştirmenin canlanması, özel şirketlerden fonların sağlanması ve bu araçların ülkenin iktisadi gelişmesi için angaje edilmesi için gereken taslak olanaklarını araştıracaklarını dile getirdi.

Diğer yanadan Başbakan Ramush Haradinaj, yöre ülkeleriyle iyi ilişkilerin sağlanması ve Kosova'nın iktisadi gelişmesi çıkarından olan bu

ülkelerle serbest ticaretin gerçekleşmesi amacıyla anlaşmanın yapılması yönünde seferber olacağını vurguladı.

Kosova İktisat Odası Başkanı İsmail Kastrati, Kosova'daki yasaların değişik şekilde uygulandığına değinerek, Kosova biznesinin sayısız güçlüklerle karşılaştığını ortaya attı. Aynı zamanda Başkan Kastrati, Kosova'da üretilmeyen hammaddeler için gümrük vergilerinin ortadan kaldırılmasının büyük önem taşıdığını ve eğer bu hammaddeler ile sermaye yatırımları için gümrük vergileri ortadan kaldırılırsa, o zaman gelecek yıldan itibaren Kosova Bütçesi'nin artmaya başlayacağını vurguladı. Konuşmasının devamında Başkan Kastrati, Kosova Meclisi tarafından onaylanan yasaların ek yasalarla birlikte uygulanması ve aynı zamanda birçok sistemli iktisat yasalarının uygulanması isteminde bulundu.

Özel Biznis Banka temsilcisi Dr. Nazmi Mustafa ve diğer iş adamları, yasamacılığın iktisadi sistemiyle uyumlaştırılmasının gerekli olduğunu dile getirdi. Fakat, tartışmaya katılanların çoğu, fiskal ile gümrük siyasetinde daha derin yenilemelerin yapılması ve aynı zamanda bisnis için eşit koşulların sağlanması ve loyol olmayan rekabetin ortadan kaldırılması isteminde bulundu. Kosova iş adamları, ekonomi kredilerinin bu gibi ağır kuşulları altında, Kosova'daki çalışmaların başarılı sonuçlar getirmesinin olanaksız olduğunu belirttiler.

Bu görüşmenin amacı, iktisadi sorunlar için çözümlerin bulunması ve ülkenin hızla gelişmesi için vizyonun saptanmasıydı.

Yasa Tasarısı, insan haklarının korunmasına ait uluslararası enstrumanlarla uyumlu olarak hazırlanmıştır

Devletdışı Örgütleri, kayıt sırasında finansi rapor ile çalışma projelerini sunmalıdır. Bu şekilde onların çalışması kamuoyuna daha açık olacaktır

Kosova Meclisi'nin Kamu Hizmetleri, Yerel Administrasyon ve Medyalara ait Komisyon'u bugün, geçen ayın sonunda ilk okunuştan sonra Kosova Meclisi tarafından kabul edilen Devletdışı Örgütler'in Özgürce Birleşmesine ait Yasa Tasarısı'yla ilgili aleni tartışma örgütledi. Komisyon Başkanı Nekibe Kelmendi'nin başkanlığında düzenlenen bu aleni tartışma sırasında, sözkonusu Yasa Tasarısı'nın, Devletdışı Örgüt olarak örgütlü tüzel kişilerin kurulmasını, kayıtlanmasını, iç yönetimini ve etkinliklerini düzenlediği ortaya atıldı. Tartışmayı açarken, Komisyon Başkanı Nekibe Kelmendi, bu Yasa Tasarısı'nın Meclis tarafından oldukça iyi bir şekilde hazırlanmış bir belge olarak kabul edildiğini belirtip, bu Yasayla ileride Devletdışı Örgütleri'nin finansi açıdan daha saygılı olacağını vurguladı. Toplantıda hazır bulunan bazı milletvekilleri, ilerideki

süreçte ortadan kaldırılacak olan bu Yasa Tasarısı'ndaki bazı eksikliklerin var olduğunu dile getirdiler. Aleni tartışmaya katılanlar, Devletdışı Örgütleri kapsayacak böyle bir yasa kuralının daha önceden getirilmesinin gerekli olduğunu ortaya atıp, sözkonusu Yasa

Tasarısını desteklediler. Devamında ayrıca, bu Yasa Tasarısı'nın toplum için oldukça önemli olduğu belirtilip, insan haklarının korunmasına ait uluslararası enstrumanlarla uyumlu olarak hazırlandığı değerlendirildi.

Bu münasebetle, sözünü edilen Yasa Tasarısı metninin tamamlanması ile zenginleştirilmesiyle ilgili bazı uyarılar ile öneriler ortaya atıldı. Aleni tartışmaya katılanların ilgisini, özellikle Devletdışı Örgütlerin kayıtlanması ile yeniden kayıt olmasını içeren bu Yasa Tasarısı'nın maddelerindeki bazı noktalar çekti. Aynı zamanda öngörülen işlemlerin süreçleriyle ilgili bazı uyarılar da ortaya atıldı. Tartışmalar sırasında, Devletdışı Örgütleri'nin kayıt sırasında finansi rapor ile çalışma projelerini sunmalarının gerekli olduğu belirtilip, bu şekilde onların çalışmasının kamuoyuna daha açık olacağı vurgulandı.

Ruhsatların geçerliliği daha uzun olmalı

Geçenlerde ilk okunuştan sonra Kosova Meclisi tarafından destek alan Medyalara ait Bağımsız Komisyonla ilgili Yasa Tasarısı, Kosova'daki ilerideki gelişmeler için özel önem taşımaktadır. Bunun aynısı ülke demokratisinin kalitesine etki edecektir. Belirli açıklamalar ile değiştirelilerin hazırlanması sürecindeki düzeltilerle, sözkonusu Yasa bu alanda tamamıyla Avrupa standartlarıyla uyumlu olacaktır. Bu Yasa Tasarısı, medya alanında gerçek rekabeti güçlendirmiş olacaktır. Bütün bu görüşler, bugün düzenlenen Medyalara ait Bağımsız Komisyonla ilgili Yasa Tasarısı'na ilişkin aleni tartışma sırasında ortaya atıldı. Kamu Hizmetleri, Yerel Administrasyon ve Medyalara ait Komisyon tarafından örgütlenen bu aleni tartışmayı, sözkonusu Komisyon Başkanı Nekibe Kelmendi yürüttü. Bu aleni tartışmaya, Medyalara ait Geçici Komisyon Başkanı Robert Gillete, Kosova'daki elektronik ile basın mensupları ve AĞİT temsilcisi de katıldı. Sözkonusu Yasa Tasarısı'nı destekleyen medya mensupları, konuyla ilgili birçok uyarı ile öneride bulundular. NKM Kurul üyelerinin seçilmesi şekli ise medya mensuplarında büyük tedirginlik yarattı. Bu üyelerin politik parti sıralarından seçilmemesi önerileri de ortaya atıldı. Toplantıya katılanlar, 20. maddedeki 8. noktanın tamamıyla bu Yasa Tasarısı'nın metninden silinmesi önerisini oybirliğiyle kabul ettiler. Sözkonusu maddenin bu noktası, Yönetim Kurulu'yla danışarak acil durumlarda Genel Müdüre verilen yetkiye ilişkindir. Bağımsız Profesyonel Gazeteciler Birliği temsilcisine göre, sözkonusu Yasa Tasarısı'na kıyasla medya ortak kararını teşkil eden bu tartışmanın devamında, Yasa Tasarısı metninde dil açısından da bazı uyumsuzluklar da mevcuttur. Yanı sıra, bu Yasa Tasarısı'nda Medyalara ait Geçici Yönetmen mandatinin ne zaman sona erdiği ve Medyalara ait Bağımsız Komisyon'un ne zaman çalışmalarına başlayacağı gerçeği saptanmamış ve bununla birlikte bazı maddeler Anayasa Çerçevesi'ne aykırıdır. Toplantının devamında ruhsatların geçerlilik süresi de tartışmacıların ilgisini çekti ve onlar zaman açısından bu sürenin uzatılması önerisinde bulundu. Sözkonusu Komisyon Başkanı Nekibe Kelmendi, bugünkü aleni tartışmanın oldukça faydalı olduğunu belirtip, bu Yasa Tasarısı'nda bazı düzeltilerin yapılması sırasında ortaya atılan uyarı ile önerilerin büyük katkıda bulunacağını vurguladı.

Küçük ve Orta şirketler, Kosova'daki ekonominin gelişmesinin güç motoru olmalıdır

Kosova Meclisi'nin Ekonomi, Ticaret, Endüstri, Enerjetik, Ulaşım ve Telekomünikasyon Komisyonu bugün, Küçük ve Orta Şirketlerin Desteklenmesiyle ilgili Yasa Tasarısı'nı aleni tartışmaya sundu. Sözkonusu Yasa Tasarısı, geçen ayın sonunda ilk okunuştan sonra Kosova Meclisi tarafından kabul edildi. Sözkonusu Komisyon Başkanı Fatmir Rexhepi'nin başkanlığında düzenlenen bu aleni tartışmaya, komisyon üyeleri yanı sıra, Hükümet ve Endüstri ile Ticaret Bakanlığı temsilcileri, Kosova İktisat Odası, Kosova Biznisi ve Priştine'nin "Riinvest" Acentası temsilcileri de katıldı. Sözkonusu Yasa Tasarısı'yla ilgili tartışmalar yürütülürken, toplantıda hazır bulunanların hepsi, Kosova'ya, bu alandaki yasaları ve fonksiyonel ilişkileri düzene koyacak olan bir yasanın gerekli olduğu görüşüyle oydış oldu. Çünkü toplantıda belirtildiğine göre, Kosova'daki ekonominin gelişmesinin güç motoru küçük ve orta şirketler olmalıdır. Dünyanın birçok ülkelerinde küçük ile orta şirketlerin ülke ekonomilerine yüzde 90 oranıyla katıldığı gözönünde bulundurulursa, işte o zaman bu şirketlerin ne derecede önemli olduğu ortaya çıkacaktır. Onun için bu Yasada, Kosova Bütçesi tarafından yapılacak olan finansi destek, bu şirketlere kredilerin sağlanması şekli, bu alandaki dış yatırımlar, bu şirketler için serbest Gümrük bölgelerinin sağlanması ve merkezî strüktürlerle olduğu gibi yerel strüktürlerle de işbirliğinin gerçekleştirilmesi daha ayan bir biçimde açıklanmalıdır. Tartışmaların devamında, bu Yasa sayesinde, Yasa Tasarısı'ndan çıkan bazı esas konularının düzenlenmesinin de gerekli olduğu görüşleri ortaya atıldı. Örneğin, Körükleme Acentası'nın önemi ve rolü, işçilerin sayısı ile döner araçların sayısına göre bu şirketlerin daha iyi bir biçimde sınıflandırılması ve bu şirketlerin daha iyi bir biçimde çalışmasına ilişkin olan diğer konular. Sözkonusu Yasa Tasarısı'nın gereken şekilde hazırlanmadığı ve yeniden işlenmesinin gerekli olduğu ileri sürüldükten sonra, aleni tartışmanın devamında, tartışmacılar tarafından ortaya atılan öneri ile uyarıların yazılı olarak sözkonusu komisyona teslim edilmesi ve bu öneri ile uyarıların komisyon tarafından iyice incelenmesinin ve önemli olan bazı önerilerin bu Yasa Tasarısı'na ilave edilmesinin gerekli olduğu karara bağlandı.

İktisat, Sağlık, Güvenlik ve Yasal Devlete özel önem göstermek değerlidir

1. Bu yıl içerisinde milletvekillerinin seferber olmalarının temel amacı nedir sizce?
2. En çok hangi alanlar için yeni yasaların hazırlanması ile getirilmesi gereklidir, tek sözle Kosova Meclisi tarafından hangi yasaların getirilmesine öncelik verilmeli?

Naim Jerliu:

1. Düşünce me göre bu görev süresi içerisinde, özellikle bulunduğumuz yıl içerisinde, Meclis'te görüşülecek ve kabul edilecek yasalarla ilgili etkinlikler yanı sıra, yasal girişimlerin de kapsanmasıyla birlikte, sorumluluklar kapsamındaki alan çerçevesinde, Kosova Hükümeti ya da uygun bakanlıklar tarafından yasaların uygulanmasının denetlenmesi için koşulların sağlanması gerekir. Bununla uyumlu olarak, böylelikle, komisyonlar sayesinde, yürürlükte olan yasaların etkililiği, onların uygulanması ve uygun bakanlıkların sorumlulukları ile ilgili etkinlikler üstüne denetimin yapılması gerekir. Düşünceme göre, kabul ettiğimiz ve kabul etmemizi bekleyen çok sayıda yasaların elimizde olduğu, dolayısıyla Kosova bağımsızlığı konusunda karar alma sürecine doğru giden yolda, Kosova enstitülerinin ulaştığı başarıların değerlendirilmesinin yapılması gerektiği dönemde, bu girişim en önemli ödevlerimizden olmalıdır.

2. Kosova Meclisi'nde, başarılı ve Kosova yurttaşlarının gereksinmelerini yerine getiren yasal gündemi sağlamamız gerekir. Ekonomi alanındaki çok gerekli yasaların yanı sıra, özellikle sağlık ve sosyal refah alanlarında yasaların hazırlanması ve hayata geçirilmesinin büyük önem taşıdığını vurgulamak isterdim. Bu yönde, söz konusu alanlara ait belli stratejilerin hazırlanması da gereklidir, çünkü, Kosova'yı fakir ve çok

ağır sosyal ile sağlık durumunda olan gelişmemiş bir ülke olarak bildiren göstergeleri göz önümüzde buldurmalıyız. Çalışmalarımız süresinde, yasaların, Avrupa standartlarıyla uyumlu olarak hazırlanmasına dikkat etmeliyiz ve düşünceme göre, Kosova'nın Avrupa entegrasyonu ile ilgili girişim planları üstüne etkinliklerimizi hızlandırmalıyız.

Gjylnaze Sylja:

1. Yasaların kalitesinin düzelmesi, yani yasaların faydalı, fonksiyonal ve Kosova yurttaşlarının hizmetinde olması;

Avrupa standartlarıyla uyumlu olarak yasa çerçevesinin getirilmesiyle, yasa altyapısının tamamlanması; Uluslararası faktörle birlikte Kosova Anayasası'nın hazırlanması; Kosova'nın çıkarından olan önemli konulara göre toleranslık ile politik kültürün ve aynı zamanda yapıcı işbirliği ile ortak kararın sağlanması /2005 yılının ortasına kadar standartların gerçekleşmesi yönünde gereken ilerlemenin sağlanması;/ Hükümete denetim çalışmasının yapılması ve sorumluluğu üstlenmesi; Komisyonlar sisteminin güçlendirilmesi /komisyonların denetim rolünün güçlendirilmesi;/ Hükümet ile Devlet dışı Örgütlerle sıkı işbirliğin yapılması ve değişirgelerin sunulması sürecine etkin bir biçimde katılması; Hükümet programının gelişmesini izleyebilmek için ziyaretlerin gerçekleşmesi, ki

bu, Hükümet programının uygulanması yönündeki sorunların ve problematik yasaların keşfedilmesini sağlamaktadır. Problematic yasaların keşfedilmesiyle, onların değişmesi istenmektedir.

2. Önceliğin verilmesi gereken yasalar, enstitülerin kurulması, güvenlik ile hukuk devleti ve iktisat ile mülk hakları alanından olmalıdır.

Genc Gorani:

1. Milletvekillerinin seferber olmalarının temel amacı, Kosova'nın ekonomi gelişmesinin körüklenmesi olmalıdır.

2. Yasalar hazırlanırken öncelik Kosova'nın ekonomi gelişmesine, Kosova güvenliğine, Kosova enstitülerinin çalışmasına ve devlet dışı örgütlerinin özgürce çalışması garantisinin sağlanmasına verilmelidir.

Gjergj Dedaj:

1. Kosova Liberal Demokrasi'nin temsilcisi olarak ben, Kosova Meclisi milletvekillerinin seferber olmalarının temel amacı, Kosova enstitüleri içinde demokrasi ile ortak kararın gerçekleşmesi ve

hukuki açıdan eşit ve demokratik bir Kosova'nın kurulmasına olumlu etkide bulunması olmalıdır diye düşünüyorum. Etnik, dini, ırk ve cinsiyet eşitliğine ait Batı Avrupa standartlarıyla uyumlu olarak uygulanan yasaların getirilmesi, Kosova Meclisi'nin seferber olmasının temel amacı olmalıdır, ki bu, yurttaşların isteği ile başlı başına yönelmesi esası üzere Kosova'nın politik statüsünün çözümlenmesine olumlu katkıda bulunacaktır. Ayrıca, bunun gerçekleşmesi sayesinde, Kosova'nın, Avrupa Birliği ile Kuzey Atlantik strüktürlerine entegre edilmesi sağlanmış olacaktır.

2. Kosova Meclisi'nde getirilen yasaların hepsinin kendi öncülükleri vardır ve onlar Kosova yurttaşları ile yasaların hüküm sürmesinin hizmetinde olmalıdır. Yine de iktisat, özelleştirme, Kosova yurttaşlarının güvenliği, eğitim, sağlık, savaş sırasında hayatını kaybeden savaşıçılarının ailelerinin ve sosyal yardıma muhtaç şahısların korunması alanındaki yasalara öncelik verilmelidir.

ŞPRESA MURATI

1. Bu yılın Kosova'nın geleceği için oldukça önemli olduğu ve yıl içerisinde büyük ve önemli sorunların

/standartlar, statüs, desentralizasyon /çözümüne gözümleneceği gözönünde bulundurulursa, milletvekillerinin seferber olmalarının temel amacı, kendi alanında gerektiğince seferber olmasıdır. Boşnak topluluğ-

nun temsilcisi olarak ben, kendi etkinliklerimi bizim etnik, kültür, din ve dil benliğimizin korunmasına yönlendirmiş olacağım. Düşünceme göre, önceliğin verilmesi gereken konulardan biri, her zaman ve her yerde, daha doğrusu her kamu enstitüde kendi dilinin özgürce kullanılması, kendi dilinde eğitim görmesi, işbulma açısından eşit olanakların sağlanması ve ayırım yapılmadan sağlık ile sosyal korunum hizmetlerinin sunulmasıdır. Bizler hepimiz, demokrasi ile hukuk yönetiminin gelişmesi yönünde elimizden geleni yapmalı ve Kosova yurttaşları için Kosova'nın ekonomisini sağlamalıyız.

2. Bütün yasalar önemlidir, ama düşünceme göre, Kosova Meclisi'nde ilk sırada onaylanması gereken yasalar Kamu Yargıtaya ait Yasa Tasarısı, Tanıkların Korunmasına ait Yasa Tasarısı /yasamacılık alanından/, Küçük ve Orta şirketlere desteğin sunulmasına ait Yasa Tasarısı /iktisat alanından/, Sağlık Sigortasına ait Yasa Tasarısı /sağlık alanından/ ve Kültür Yapıtlarına ait Yasa Tasarısı /kültür alanından/. Bunları saydığım da diğer yasaların önemli olmadığı demek değildir, tabii ki her yasanın kendine göre ağırlığı vardır, fakat düşünceme göre, bir yasa sadece onaylamak önemli değildir, onun pratikte de tamamıyla uygulanması için gereken koşulların sağlanması daha da önemlidir. Meclisin ilerideki prosedüründe, diğer yasaların da incelenmesi ile onaylanması öngörülmektedir. Şimdiye kadar onaylanmayan yasalar arasında, Kosova'daki azınlık topluluklarının ilerideki entegrasyonu ile ilgili yasal kararlar da bulunmaktadır, öyleki ileride ben kendi etkinliğimi en iyi yasa kararlarının getirilmesine yönlendirmiş olacağım. Sadece bu yıl değil, bütün mandatım boyunca sayısız seminerler ile toplantılara katılacağım ve bunun sayesinde yeni görgüler ile politik eğitime sahip olacağım.

Kosova Meclisi Başkanlık Kurulu üyesi Xhavit Haliti, Kosova'daki Fransa Daire Şefi Thierry Reynand'ı ağırladı

Kosova, statüsü ile ilgili görüşmenin başlatılması için standartları yerine getirmelidir

Görüşme süresinde Başkanlık Kurulu üyelerinin Paris ziyaretine de değinildi

Haliti - Reynand görüşmesinden bir an

Kosova'daki güncel gelişmeler, yerli enstitülerin işlevliliği, yurttaşların elektrik enerjisiyle tedarigi ve Kosova statüsü ile ilgili konular, Kosova Meclisi Başkanlık Kurulu üyesi Xhavit Haliti ve Kosova'daki Fransa Daire Şefi Therry Reynand arasındaki görüşmenin ana konularını oluşturdu. Görüşme süresinde ayrıca, Kosova Meclisi Başkanlık Kurulu üyelerinin, Fransa Ulusal Meclisi'ne yapması gereken ziyaret programıyla ilgili konu da ele alındı.

Kosova'daki Fransa Daire Şefi Therry Reynand, Kosova enstitülerinin çalışmalarını değerlendirip, karşılıklı işbirliğin kurulmasına ilgi gösterdi.

Konuşmacılar, standartların yerine getirilmesi, Kosova enstitüleri tarafından gerçekleştirilmesi gereken en önemli ödevlerden biri olduğunu vurguladılar. Kosova'da istikrarlığın ve siyasi sakinliğin korunması, ülkenin ilerlemesi ve kalkınması, dolayısıyla nihai statüsünün saptanmasına yardım edeceğini de vurguladılar.

Standartların yerine getirilmesi-Hükümetin etkin ve günlük görevi

Hükümet programı, Kosova yurttaşlarının politik isteğiyle uyumlu olarak final statüyle ilgili karar almayı sağlayarak, Kosova'ya süreçte devlet yapma çabasında bulunmaktadır

Başbakan Ramush Haradinaj, Hükümet programını sunarken görülüyor

Geçen yılın 22 Aralık tarihinde, Kosova Meclisi Milletvekilleri törenli bir şekilde ant içtiler. Toplantının devamında, Meclis'in gündem sırasında Kosova Hükümeti'ne Bakanlar yardımcılarının seçilmesi yer almaktaydı. Gereken hazırlıkların zamanında yapıldığını belirten Başbakan Ramush Haradinaj, Bakanlar yardımcılarını görevine adayların yönetim koalisyonundan seçildiğini vurguladı. Bunun esası üzere, şu adaylar önerilmektedir:

Sayın Hafiz Krasniçi-Ulaşım ile Telekomunikasyon Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı,
Sayın Astrit Ajeti-Sağlık Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı /hekim/,
Sayın Muharem İbrahimi-Bütçe ile Finansı Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı /ekonomist/,
Sayın Fevzi Berisha-Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı'nda Bakan

yardımcısı,
Sayın Aziz Lila-Yerel Yönetim Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı,
Sayın Merxhan Avdyli-Yaşam Ortamının Korunması ve Alan Planlaması Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı,
Sayın Kadri Kryeziu-Ticaret ile Endüstri Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı,
Sayın Agron Dida-Enerjetik ile Madencilik Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı,
Sayın Lulzim Leci-Çalışma ve Sosyal Korunum Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı,
Sayın Mark Komoni-Kamu Hizmetler Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı,
Sayın Angjelina Krasniqi-Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı,
Sayın İbish Bajrami-Geri Dönüş ve Topluluklar Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı,
Sayın Tom Hajdaraj-Ormancılık

ve Köylerin Gelişmesi Bakanlığı'nda Bakan yardımcısı,
Sayın Ergün Köroğlu-Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda Bakan'ın ikinci yardımcısı,
Sayın Nazmi Fejza-Geri Dönüş ve Topluluklar Bakanlığı'nda Bakan'ın ikinci yardımcısı

Bakanlar yardımcılarını listesine 66 Milletvekilli evet oyunu kullandı, bir karşı oy vardı ve 43 Milletvekilli çekimser kaldı. Devamında, Bakanlar yardımcılarını ant içti.

Muhalefet, demokrasinin entegral parçası olarak tanımlanmakta

Toplantının devamında Kosova Başbakanı **Ramush Haradinaj**, Hükümet programının tanıtımını yaptı. Konuşmasının başında Başbakan Haradinaj, ülkenin özgürlüğe kavuşması için canlarını feda

eden ve ileride Kosova halkının özgürce ve bağımsız olarak yaşaması için üstün çaba sarfedenleri hatırlamamızın gerekli olduğunu belirtip, özgürlük için canlarını feda edenlere ömür boyu borçlu olduğumuzu ve aynı zamanda tolerans ile demokratik toplumla birlikte bir devletin kurulması amacıyla sarfetmiş olduğumuz çalışmalarda yekvücutlu olmamızın gerekliliğini vurguladı.

Kosova'nın yeni tarihinde bugün ilk defa Hükümet ile muhalefete sahibiz. Muhalefetin, alternatif çözümler sunacağına, çalışmalarında yapıcı olacağına ve hepimizin iyiliği için sarfetmiş olacağımız çabaları körükleyeceğine inanıyorum. Hükümet, her zaman muhalefeti, demokratimizin entegral parçası olarak kabul edecektir.

Kosova Hükümeti kendi programını hazırladı. Bu programda, ilerideki üç yıl içerisinde başarılı bir yönetimin gerçekleşmesi, yaşamın tüm alanlarında Kosova'nın gelişmesi ve aynı zamanda her zaman artış sağlayacak gelişme şekilleri kapsanmıştır. Söz konusu programda ayrıca, Kosova'ya ait standartların yerine getirilmesi de yer almaktadır.

Bununla birlikte, Hükümetim programı, Kosova yurttaşlarının politik isteğiyle uyumlu olarak final statüsüyle ilgili karar almayı sağlayarak, Kosova'yı süreçte devlet yapma çabasında bulunmaktadır. Hükümet programında, Kosova'nın final statüsüyle ilgili yapılan konuşmaların platformu kapsamamıştır, çünkü böyle bir platform ileride Kosova Meclisi'nde takdim edilecektir.

Meclis ile yurttaşların önünde Hükümet koalisyonunun sorumluluğu bilincinde olarak, sizlere çalışmalarımızın öncülüklerini sunuyoruz:

Birinci öncülük olarak - standartlar ve statüsü aldık.

Devamında şunlar yer alıyor:

- Enstitülerin güçlendirilmesi,

yönetimin düzelmesi ile Yasa çerçevesinin yerine getirilmesi.

- Sorumluluk isteyen kamu administrasyonu ile hukuki devletin kurulması, ekonomi artış ile işbulma, uluslararası standartlara göre öğretim ve eğitim, kamu hizmetler kalitesinin artırılması ve altyapının gelişmesi, siyasi istikrarlık ile güvenliğin güçlendirilmesi ve Avrupa ile Avrupa-Atlantik sürecinde ilerleme ve komşu devletlerle iyi ilişkilerin kurulması.

Standartlarla ilgili planın yerine getirilmesi, Hükümetin operatif ve günlük görevi olacaktır. Bu yöndeki çalışmalar, enstitüsyonel gözlemciler sayesinde izlenecektir. UNMİK ile Kosova'nın diğer enstitüleriyle ve aynı zamanda diğer seferber örgütler ve tüm Hükümet enstrumanları ile Kosova'nın sivil toplum kuruluşlarıyla daha sıkı işbirliği yapılacaktır.

Şunu bilmemiz gerekir ki, standartların başarıyla yerine getirilmesi, Kosova statüsünün başarıyla çözümlenmesi yönündeki olumlu faktörü ve geçici yönetim enstitülerinde yurttaşların daha iyi ve daha kaliteli bir yaşamı için Kosova'nın Avrupa Topluluğu'na katılmayı teşkil etmektedir.

Enstitülerin güçlendirilmesi, Hükümetin en önemli amaçlarından birini oluşturmaktadır ve bu Hükümet ile gereken bakanlıkların tamamlanması yardımıyla sağlanacaktır. Bizler aynı zamanda, yönetim kültürünün düzelmesi ve devlet administrasyonu faydası doğrultusunda elimizden geleni yapmaya çalışacağız.

Yeni bakanlıkların kurulması, yetkilerin bu enstitülere aktarılması fonksiyonunda ve bu öncelik çerçevesinde olacaktır. Hükümet, özellikle şunlara önem verecektir: enstitüsyonel kapasitelerin ve altyapının kurulması, Hükümetin diğer gerekli bakanlıklarla tamamlanması, final statüsün saptanması ile Anayasa'nın getirilmesi önerisiyle kıyasla Avrupa standartları ile normaları ilave

ederek Kosova Anayasası'nın hazırlanması çalışmalarının başlaması, piyasa ekonomisinin çalışması, yönetim başarısının artması, objektiflerin başarıyla gerçekleşmesi amacıyla somut önlemler ile önceliklerin alınması, mandatıyla uyumlu olarak UNMİK'in denetim ile müdahale rolünün kolaylaştırılması amacıyla önkoşulların sağlanması vb.

- Ekonomi artış ile işbulma, toplumdaki genel istikrarlığın önemli unsurlarından biridir. Tüm yerli potansiyeller ile uluslararası destek, ekonomi stabil artış ile daha üretken işbulma için gereken koşulların sunulmasına yönelik olmalıdır. Şu anda işbulmayla ilgili istemlerin çözümlenmesi, Kosova toplumu ile iktisadi için imkansızdır, bunun gerçekleşmesi için altyapı ile eğitimde daha iyi bir ekonomi artış ile yatırımların sağlanması gereklidir.

Fiskal siyasetiyle uyumlu olarak, iktisadideki durumun düzelmesi, köylerin ve iktisadinin gelişmesinde stabilliğin sağlanması amacıyla ek önlemlerle izlenmelidir. Enerjetik ile Madencilik Bakanlığı'nın kurulması, bu sektörlerin çalışmasında esas sorunların ortaya atılması için iyi bir fırsattır.

Kosova Elektrik İktisadisi'nin finansal stabilliğinin düzelmesi amacıyla, çalışmaların hızlandırılması ve teknik ile komersiyel kayıpların azalması ve bu ile diğer kamu şirketler için bütçe araçlarının angaje edilmesi gereklidir.

Güncel durumun değişmesi fonksiyonunda, harcanan elektrik enerjisi için Kosova Elektrik İktisadisi varolan finansal borçların ödenmesi amacıyla, administrative sorumluluğun paralel olarak güçlendirilmesi gereklidir.

Altyapının yönetilmesi ile eğitim-finansal teknolojinin yönleriyle ilgili beliren güçlükler ile zayıflıkların giderilmesi ve tüm seviyelerde eğitim reformunun devam etmesi amacıyla Hükümet stabil önlemler

alacaktır.

Kültür alanında, yurttaşların kültür benliğinin zenginleştirilmesi desteklenecektir, kültür ile ulusal özelliğini taşıyan yapıtların korunması ile onarılması, uluslararası kültür işbirliğinin körüklenmesi ve 2004 mart olayları sırasında ya da aha önceden hasara uğrayan kültür yapıtların onarılması.

Spor alanında, Kosova sporunun enternasyonalizasyonu amacı gerçekleştirilecek ve Kosova'daki sporu destekleyerek, spor ile spor yarışlarında mevcut olan düzensizliklerin kaydedilmesi sağlanacaktır. Yerel hükümetin yönündeki yetki taşıyıcılarına özel önem verilecektir. Temel amacı, Hükümetin tüm yurttaşlara, özellikle azınlıklara yakınlştırılması ve bu şekilde multietnik ilkeleri esasınca azınlıklar haklarının sağlanması amacıyla, onların enstitüsyonel çalışması olanakları ve hizmetler eşit olarak katılması teşkil etmektedir.

Ademi Merkeziyetçilik, karar alma hacminin artırılmasında yurttaşların yönetimini düzelterek, yerel hükümetin reform pratiği anlamına gelmektedir. Bu reformlara şu yasaların getirilmesiyle geçilmelidir. Örneğin, Yerel Yönetime ait Yasa, Kamu Finansiler Yasası ve diğer yasalar.

Bütün enstitüleri sürece katarak ademi merkeziyetçilik genel kavramın tamamlanması, uluslararası administrasyon, sivil toplum ve azınlıkların hakları yönünde çalışmalar devam edecektir.

Hükümetin öncülüğü, devlet administrasyonunda rüşvete karşı savaşım, örgütlü ve ağır suçlar ile iktisadi suçlarına karşı savaşım, etnik, cinsiyet ya da politik mensubiyet bakılmaksızın yurttaşlar ile onların mülklerine yapılan saldırıya karşı savaşım olacaktır.

Savaş kahramanlarının aileleri ve savaş malüllerine özel önem verilmeli

Sözkonusu öncelik, yasadışı zaptlar-

la ilgili mülk sorunlarının bir an önce çözümlenmesini kapsamaktadır. Ve bu Kosova'dan göçeden Sırp yurttaşlarının geri dönmesi yönündeki gecikmenin giderilmesini ilave ederek, zaptedilen mülkün iade edilmesini acilen uygulamak ve evlerini terk edenler ile azınlıkların geri dönmesi yönünde çaba sarfederek gerçekleştirilebilir.

Hükümet kendi programında, Kosova'nın özgürlüğüne ait önemli kategorilerin yer almasını öngörmüştür. Savaş kahramanlarının aileleri ile Kosova Kurtuluş Ordusu savaş malüllerinin ve hayatını kaybedenler ile kayıp kişilerin ailelerine ilgi göstermek amacıyla yapılan hazırlıklar esasınca çalışacağız. Aynı zamanda Hükümet, kaybolan kişiler sorununun bir an önce çözümlenmesi sorumluluğunu üstlenerek, bununla ilgili uluslararası faktörün kararlı seferberliğini isteyecektir.

Olumsuzlukların giderilmesi ve demokrasi, politik ile sosyal ekonomi stabilğin sağlanması amacıyla Kosova Hükümeti'nin katılımı, uluslararası topluluk, özellikle Avrupa Birliği, ABD ile NATO, Birleşmiş Milletler Örgütü ve diğer örgüt, enstitü ile uluslararası acentalarla işbirliğinin güçlendirilmesi yönünde kurulacaktır. Bu işbirliği, güvenlik, stabillik, sürekli barış ile iyi komşu ilişkilerin sağlanmasına ve Kosova için pratik ile stratejik önemi olan standartların uygulanması yönündeki başarının sağlanması ve Avrupa ile Avrupa-Atlantik entegrasyonu perspektifinin açılmasına yönelik olacaktır. Uluslararası karşı sorumlu olacağız ve perspektif demokratik ülke olarak Kosova imajının güçlendirilmesi için kendi görgülerimizle uyumlu olarak davranacağız, dedi konuşmasının sonunda Kosova Başbakanı Sayın Ramush Haradinaj.

Kosova'nın mevcut sınırları uluslararası hukuk ilkeleriyle uyumlu olarak korunmaktadır

Konuyla ilgili tartışmalara katılan

Hashim Thaçi, Hükümet programı ilk önce tanıtılıp, onunla ilgili tartışmaların yapılması ve onaylandıktan sonra Hükümetin seçilmesi yerine /Meclis demokrasisine göre bu böyledir/, bizde bunların hepsi tam akisine yapılıyor. Bizler sanki gerçek devlet enstitülerin kurulmasından çok dıştan tanıtılmaya daha fazla önem veriyoruz.

Hükümet programı iyice tercüme edilmiş bir programdır, ama bize göre değildir. Gereken içeriği yok. Vizyonu olmadığı için, politik gelişme programına değil, daha fazla teoretik etütsel çalışmaya benzetilmektedir. Hükümetin programları, bu hükümet strüktürünün yaptığı gibi yurttaşların sorunlarını ortaya atmak için sadece kamu oyununun araştırılması esasınca kurulmaz, yurttaşlar istemlerinin çözümlenmesi ile sürekliliği için en iyi ve en uygun sorunların keşfedilmesini araştırarak kurulmalıdır.

Kosova Demokratik Partisi, şu öneri ile tamamlamalarla Hükümet programının şekillerinin daha fazla açıklanmasının gerekli olduğu düşüncesindedir:

1. Hükümet programı, Kuzey Atlantik strüktürlerinde bağımsız, egemen ve bütünlüklü devlet olarak Kosova için temel seferberlik olmalıdır.
2. Etnik ve çok dinli ülke olarak Kosova'nın tüm yurttaşları için eşit hakların ayan bir biçimde saptanması gerek,
3. Yasanın geçerliliğinden söz edildiğinde, şunların gerçekleştirilmesi için özel ve somut olarak seferber olmak gereklidir:
  - tüm yurttaşların çıkarından Yasa esası ile yasamanın kurulması,
  - Batılı demokratik ülkelerin anayasalarıyla uyumlu olarak Anayasa'nın getirilmesi için şaba sarfetmek ile onun zaman döneminin kesinleştirilmesi,
  - Yasa önünde tüm yurttaşların eşit olacağı bağımsız, tarafsız ve sorumlu mahkemeciliğin kurulması,
  - tüm kesimler ile enstitülerde

rüşvete karşı sert önlemlerin alınması ve bu önlemlerin tüm seviyelerde gerektiğince uygulanması,

- Kosova'da uygulanan tüm Sırp yasalarının yürürlükten çıkarılması için zaman döneminin saptanması. Ne yazık ki, bugün de Milošević'in dönemine ait yasalar "Kosova hukukunda-tırnaklar altında" uygulanmaktadır,

- Sırbistan'ın emirleri üzere çalışan "köprü koruyucuları" olarak adlandırılan paralel strüktürler mensuplarının, Hükümetin ayan ve somut seferberliğiyle yasa önünde karşılaştırılması.

4. Kosova'daki yönetimin çalışmasından söz edildiğinde, modern toplum olarak özel olarak şunlara önem verilmelidir:

- yasayla korunan statüyle modern ile profesyonel sivil hizmetin çalışması,

- kamu administrasyondan profesyonel kişilerin işten uzaklaştırılmasına politik açıdan yönelik olan yeni Hükümet kampanyasının durdurulması,

- ileride politik partiler, sivil toplum ve uluslararası mekanizmaların işbirliğiyle, tüm yurttaşların gereksinimleri doğrultusunda daha sorumlu Meclis için açık listenin uygulanmasıyla seçim sisteminde reformların uygulanmasının sağlanması,

- kamu kesimdeki maaşlar, özel sektördeki maaşlarla rekabetli olmalıdır,

- etkin sivil toplumlar ve medyalar tamamıyla özgür ve bağımsız olmalı,

- bu günlerde medyalara karşı denetimin yapılmasına baskıda bulunan yeni Hükümetin pratiğinden vazgeçilmeli ve ilerideki kamu rüşveçiliğinin yapılmasına izin verilmemeli. Kamu rüşveçiliğinin mevcut olup olmadığını en iyi çeşitli gazette yayıncıları bilmektedir.

5. İktisadi gelişmeyle ilgili program bölümünde, şunlara önem verilmeli:

- para birimi olarak Kosova'nın Avrupa bölgesine euroyla katıl-

Rüşvetçilikle ilgili Daci-Suroi tartışması

Kosova Meclisi Başkanı **Nexhat Daci**, tutanaktan Sayın Suroi'nin yargıç rolünü oynadığı tümcenin silinmesini istedi, çünkü onun düşüncesine göre, bu resmi belgedir ve bu belgeye "rüşveçiliğe karşı tüm yasa ile normatif esaslarla savaşması gereklidir" başlığı verilmemelidir. Aynı zamanda bunun Bakanlık ile Belediyede yer almaması gerekir, çünkü bu özel prosedürü gerektirmektedir. Parti temsilcileri programla ilgili kendi uyarılarını vermelidir ve onları uygulamaya çaba sarfetmelidir, bunun için lütfen bir daha bu konuyla uğraşmayalım. Böyle bir öneride bulunmam benim hakkımdır ve Sayın Suroi'nin de bununla uzlaşmasını istiyorum, bununla eski dönemde karşılaşmış olduğumuz hataların bir kez daha tekrarlanmasından kurtulmuş olacağız. Sayın Suroi, bir kez daha tekrarlıyorum-lütfen özel belediyeler ile bakanlıkların adlarıyla ilgili yazıyı delillerle birlikte Meclise teslim etmenizi rica ediyorum, ondan sonra biz bunu gerektiği yere, yani sıralı prosedüre sunmuş olacağız. Tabi ki, sizin isteğinizle Meclis'in resmi evraklar bölümünden ortaya atmış olduğunuz adlarla ilgili tümce silinmelidir. Konuyla ilgili ısrar etme hakkınız olduğunuzu biliyorum, ama bununla belgeyi sağlamak göreviyle üstleniyorsunuz, dedi Başkan Daci.

Başkan Daci'nin sorusuna yanıt veren **Veton Suroi**, adların silinmesinden yana olmadığını belirtip, bakanlar seçiminin bir partinin sorunu olmadığını keşfetmek için yapıldığını ortaya attı. Ben sadece bu bakanlıklardaki rüşvetçilikle ilgili persepsiyonun araştırılmasından söz ediyorum, daha doğrusu ben bu bakanlıklarda rüşvetçiliği keşfeden araştırmalardan konuşmuyorum. Onun için adların silinmesinden yana değilim, onun formulasyonunu şu şekilde yapmak istiyorum: Hükümetten, sözkonusu bakanlıklarda ve tabi ki Priştine Belediyesi'nde, rüşvetçilikle ilgili persepsiyonun esas noktasının tasdiklenmesi amacıyla, bu bakanlıklarda ihale sürecini değerlendirecek grupları kurmasını istiyorum. Ben, ihale süreciyle ilgili güvenim ile güvensizliğimi çekmek istemiyorum. Sözkonusu bakanlıklarda ve Priştine Belediyesi'nde rüşvetçilik persepsiyonunun varolduğuna eminim. Eğer bu Hükümet temiz ellerle çalışmak isterse ya da yönetimde temiz projeleri gerçekleştirmek isterse, önceki Hükümette yapılan hataları ortaya atıp, kendi raporunda gerçekleri ortaya atmalıdır.

Nexhat Daci, özel kavramların özel hak olduğunu ve bunun evraklarla ilgisi olmadığını ileri sürdü. Ben, bunun geneleştirilmiş olmasını öneriyorum ve yeni Hükümetin, değerlendirmelerde bulunabilmesini sağlayıp, zayıflıkların bir daha tekrarlanmamasını öneriyorum. Ancak sizden, bakanlıklar ve belediyelerin adlarının anılmamasını istiyorum. Hatta özel kavramlar bile evraklara sokulmaları için iyi değildir, dolayısıyla, özel kavram sözkonusu olunca, bunun silinmesini isteyebilirsiniz. Anlayışlı olmanızı ve bu şekilde başlamayalım diye rica ediyorum.

masına

öncelik vermek,

- komşu ile diğer ülkelerle serbest ticaretle ilgili sözleşmenin hızlatılması.

6. Sosyal korunum yönünde, kendisi ve kendi aileleri için temel gereksinimleri yerine getirme olanağı olmayan yurttaşlara sosyal yardımın sağlanması gerek.

Düşünceme göre, Hükümet programıyla, Kosova Kurtuluş Ordusu malülleri sorunlarının ayan olarak tanımlanması gerekir, Kosova Kurtuluş Ordusu'nun formulasyonu hiç çekinmeden saptanmalı ve savaş kahramanları ile savaş malülleri ailelerinin kaygısıyla ilgili ailevi ile yerel ayırım yapılmamalıdır.

Bununla birlikte, hayatını kaybeden siviller ailelerinin ve sivil savaş

malülleri ailelerinin durumuyla daha fazla ilgilenmek gereklidir.

7. Savunum ile güvenlik açısından şunlara önem verilmeli:-mevcut olan Kosova sınırlarının uluslararası hukuk ilkeleriyle uyumlu olarak korunması,

En yakın bir gelecekte NATO ya entegre olacak olan Kosova Kurtuluş Ordusunun da gelişmesini kapsyarak NATO Tarafından güvenlik garantisinin sağlanması.

8. Egemenlik ile yöresel bütünlüğe saygının gösterilmesiyle komşu ülkelerle işbirliğinin yapılması.

9. Geri dönenlerin entegrasyonu ve toplulukların kültür eserlerinin korunması amacıyla Hükümet tarafından desteğin sunulması.

Veton Suroi'nin düşüncesine göre,

Hükümetin bu programındaki en büyük eksikliği, önerilen hukuk konseptinin, Kosova yöresinde iki, üç ya da dört değişik hukuk sisteminden oluşmasıdır.

Hükümetin bu programında ve Kosova Anayasası'nın hazırlanacağına söz verilerek, yekvücutlu hukuki Kosova sistemi mevcut değildir. Ve en kısa bir zamanda Kosova Anayasası hazırlandığında, yine de Kosova'nın değişik legal sistemlerden, yani 1989'dan UNMİK Yönetmeliğine kadar geçilmelidir. Bu hem Hükümet'in, hem de Meclis'in görevidir.

Belirtmiş olduğuma göre, ekonomi gelişme kavramı, Kosova'nın birçok önemli alanlarında var olduğu aciliğine uygun değildir, ama dünya bankası ya da değişik devlet dışı örgütler tarafından verilen formülün sorumluluğunu üstlenmektedir. Strüktürel açıdan bu programda kaydedilen üçüncü önemli eksiklik, Hükümetin üstlendiği bu gibi belirtilere yanıt veremeyen Hükümet'in birkaç üyesinin bu sorumlulukları arasında büyük farkın olmasıdır.

Kosova Elektrik İktisadisi, PTK ve RTK kamu araçlardan büyük ölçüde yararlanan şirketlerdir, ama bunlar kamuoyu tarafından denetlenen şirketler değildir ve bu Hükümet'in ödevlerinden biri olmalıdır.

Düşünceme göre, Hükümet'in bu programında şu sorulara yanıt verilmiyor: küçük ve orta şirketlerin artması için körükleyici önlemler nelerdir, özellikle yöredekinden ne derecede daha körükleyici olabilirler. Demek oluyor ki şirketlerin körükleyici problemi iyice işlenmeli. Atyapı, fiskal ve kredi siyasetinin körükleyici önlemleri nasıl olacaktır. Eğer bu özelleştirme kavramı Kosova'nın mülk hukukunu öngörmezse, Hükümetin söz verdiği göre özelleştirme süreci nasıl devam ettirilebilir, çünkü bu kavram UNMİK tarafından kabul edilmezdir ve üretim ekonomi kapasitelerinin değil, taşınmazlıkların satılmasına yöneliktir, ki bununla Kosova'nın üretim strüktürü devamlı

olarak bozulmaktadır. Hükümet, Kosova Güven Acentası'nı kendi strüktürlerinde kapsayabilir mi? Banka sisteminin nasıl olacağıyla ilgili sorumuza da yanıt alamadık. Bunun için de programın somutlaştırılması ile geçerlilik süresinin saptanması amacıyla, tekrar Hükümete geri çevrilmesi önerilmektedir. Sonunda şunu belirtmek isterdim ki, sistemimizdeki rüşvetçilik ya da bir acenta sayesinde rüşvetçiliğe karşı savaşım hakkında konuşmamız yersizdir. Düşünceme göre, Bu Hükümet ile bu Meclis, eski idarenin rüşvetçiliğiyle sürekliliğini sona erdirmeli ve en azından dört bakanlıkla ilgili rapor sayesinde retenderizasyon süreci bir kaz daha değerlendirilmelidir. Örneğin: bu gibi değerlendirme, Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kamu Hizmetler Bakanlığı ve Telekomunikasyon Bakanlığı yapılmalıdır. Özellikle, üç yıl içerisinde, saymış olduğumuz bakanlıklarda gerçekten böyle bir rüşvetçiliğin yapıp yapılmadığıyla ilgili bilgiler daha geniş kitleden alınmalıdır. Düşünceme göre, Hükümet, böyle bir raporu daha baştan hazırlamaya görevlidir. Bununla, bir stratejinin ya da acentanın kurulması vizyonuyla değil, gerçek savaşım rüşvetçiliğe karşı savaşımı daha baştan başlattığını göstermiş olacaktır.

Alush Gashi, bunların gerçekleşmesiyle, ülkemizi daha iyi ve kabul edilir kılacak, saptanan amaçların şartı olmalarını vurguladı. Bu süreçte, Kosova yurttaşlarının ve uluslararası topluluğun beklentileri, bugün gerekli ve dilenen çalışmaların gerçekleşeceğine dair gerekli delilleri desteklemiş olacaktır. Bir ülkenin kalkınma seviyesi, bilimsel düşünce ve onun en doğru bir şekilde uygulanmasına bağlıdır. Bundan dolayı, enstitüyonel eğitimin genel seviyesinin daha yüksek düzeye ulaştırılması yönünde daha yoğun etkinlik istiyoruz. Çünkü demokratik toplumun kalkınması için, her alanda bilgi gerekiyor. Global ve karşılıklı gereksinme

zamanlarında yaşıyoruz, yani bilgi zamanındayız. Başbakanı'na, herhangi bir anayasal sınırlandırmalar yanı sıra, vizyonlarının ortaya atılmasını, yeni sıra Kosova'nın savunum ile güvenilirlik strüktürleri, Kosova'nın yabancı ülkelerde, özellikle Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler örgütünde temsili, bunların yanı sıra Kosova Meclisi'nde kabul edilmiş olan yasaların uygulanması ile ilgili görüşünü ve herşeyden evvel, bugün burada sözü edilen yeni işyerlerin açılması ile ilgili delillerle söz etmesini selamlıyoruz. Kosova'nın, temelli bir demokrasi sayesinde ayakta kalabileceğini bilerek, tüm yurttaşların, eşit olanaklara sahip olacağı ve yasa önünde hakeşitli olacak bir Kosova'nın temelinde, ülkemizde barışın, adaletin ve ilerlemenin sağlanması yönünde etkin olarak çalışmaktayız.

Jakup Krasniqi, Hükümet koalisyon Programını hazırlayanın, önceki Hükümetin çalışmaları ve etkinlikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını ileri sürdü. Bana göre değiştirilmesi gereken programın bölümlerini belirtmeye çalışacağım. Programın girişinde Hükümet, Kosova'nın, zor sorumluluklar ve tarihi anılar önünde bulunduğunu ileri sürmektedir. Programda şöyle deniliyor: "Özgür ve demokratik toplumun kalkındırılması yönünde kendi yurttaşlarının politik isteğinin gerçekleşmesi yönünde kararlı adımlarını atması gerektiğinde". Her halkın politik isteği, Meclis'te seçilmiş temsilcileri ya da genel halkın referandumu ile gerçekleşmektedir. Programda ise ne birinci, ne de ikinci tutum ortaya atılmamıştır. 4. tutum 2.1 noktası, giriş bölümünde ortaya atılanlara aykırı düşmektedir. Şimdi şöyle deniliyor: "Öngörülen zaman içinde Kosova'nın nihayi statüsü ile ilgili görüşmelerin yapılması için Hükümet, UNMİK ve uluslararası topluluk ile işbirliğinde bulunacaktır. Kosova'nın statüsünü, referandum sayesinde Kosova halkı mı,

yoksa, UNMİK ile uluslararası toplulukla beraber Hükümet mi çözecektir. Bu konu açıklanmamıştır.

Bundan sonra, son 5 yıl içerisinde UNMİK ve geçici özyönetim enstitülerinin, acil safhasını tamamladıkları ileri sürülüyor. Son 5 yıl içerisinde Kosova'da, başarılı çalışmaların yapıldığı bir gerçektir, ancak Hükümet programında, acil sürecin tamamlandığına dair bilginin yer alması, işlerin nereden başlaması gerektiğini bilmemek, Kosova'daki realiteyi tanımamak demektir, dolayısıyla bütün program yanlış öncüllükler esasına dayanmaktadır. Belirli programın, ne kadar iyi ve hassas olması gerektiğine ben değinmek istemiyorum.

Meclisin bu salonunda bulunan bizim için belki de, acil gelişme safhası tamamlanmıştır, ancak bu, bazı aşlar için geçerli değildir. Kendi emekleri, kanları ve kuvvetleri ile bu Meclis'e bizi getiren Kosova Kurtuluş Savaşı'nın çok sayıdaki savaşçıları için bu safha hala geçmemiştir.

Gjylnaze Sylja: Meclis'e seçilen biz temsilcilerin, bu görev süresi içerisinde, Kosova'nın her yurttaşının hizmeti için yararlı olacak akıllı, etkili ve Avrupa ayarındaki yasalarını getirmekle görevliyiz. Biz, ister köy ister kentlerde toplumumuzu kalkındırmalıyız. Azınlık-çoğunluk olan topluluklararası daha iyi ilişkiler sayesinde güven havasını yaratmalı ve Kosova toplumuna ilk sırada Sırp olmak üzere etnik toplulukların entegrasyonunu körüklemeliyiz.

Bunu yapmak için hazırız ve isteğimiz var ve dolayısıyla, entegrasyonunun başarılı gerçekleşmesi için var olan araçların tümünü kullanacağız. Ancak, aynı zamanda, Kosova'nın Sırp yurttaşlarını, demokratik süreçlere ve Kosova toplumuna entegre olmaları çağrısında bulunuyoruz.

Yurttaşların, sürekli bir özgürlük ve barış, iktisadi kalkınma yönündeki istekleri, her yurttaşın sorumlulu-

luğunu gerektirmektedir, özellikle onları temsil eden biz ve Kosova'daki uluslararası topluluğun sorumluluğu olmalıdır. Herkes için özgürlük sağlanmış olmalı ve yasalar, eşit olarak herkese geçerli olmalıdır.

1. Yatırımların sağlanılacağını garanti eden yasal enfastrüktürün yaratılması, Yatırımların sağlanacağını garanti eden Yasa, Oybirliğine ait Yasa
2. Küçük ve orta şirketleri sektörünün kalkınmasının körüklenmesine ait Programsal siyaset;
3. Vergilerden ticaretin hafiflemesi sayesinde ticaretin yaratılması; etkili vergi hizmeti ve vergi yönetimi kapasitesinin kalkındırılması; etkili bir tedarik sistemi
4. Kosova Bütçesi'nin etkili bir şekilde yönetilmesi;
5. Merkez Bankası'nın kurulması ve ödenek otoritesinin Merkez Bankası'na dönüştürülmesi sayesinde etkili bir para ve kredi politikası.

2005 ortalarına kadar Yasa çerçevesinin, 23 yasa tasarısı ve öncüllüklü akidler ile yerine getirilmesi, toplulumuzu daha etkili kılmaktadır, çünkü bunun yüzde 36'sı, demokratik ve istikrarlı enstitülerin kurulması, yüzde 18'i, güvenlik ve hukuk devleti için, yüzde 13'ü iktisat ve yüzde 13'ü mülk haklarına aittir.

Ylber Hysa, standardlar siyasetine ait olan program bölümüne değinirken, siyaset ile standardlar arasındaki ilişkiler ve nihai statüye yaklaşımdan söz edilince, programsal açıdan, birlik ve beraberliğin olmadığı göze çarpmakta olduğunu ileri sürdü. Hükümet, standardlar siyaseti konusunda içtenlikle çaba harcamaktadır, ancak, Kosova'nın nihai statüsünün saptanması yönünde Kosova yurttaşlarının siyasi isteğine saygının gösterileceğine dair bir tek söz bile edilmemektedir. Buna, birçok önemli uluslararası enstitüyonları ile

görüşmelerin daha çabuk görüşmede bulunmaları gereksinimi eklenirse ikircimlik daha da artmaktadır. Kosova'nın bağımsızlığı için hızlandırılmış sözleşme ve karar almanın başlaması için, çözüm yollarının, Güvenlik Danıştayını mı, Avrupa Birliği, Birleşik Amerika Devletleri ya da Kontakt Grubu çerçevesinde mi çözüm yollarının aranılacağına dair açıklamayı belirlememiştir. Bu böyle ise, hükümet programında statüye en kısa bir zamanda bir adresin verilmesi, hükümet programında birkaç tutum ile yer alması yöneliminde, Meclis'te kabul edilmesi için inandırıcı olması açısından, yaklaşım ve hazırlanış ciddilik eksik görünüyor olmalı.

Mahir Yağçılar, önerilen programdan görüldüğü kadar en sorumlu ödev, Kosova'da standardların yerine getirilmesidir. Türk ve Boşnak topluluğunun seçilmiş temsilcileri olarak biz, çalışmalarımız süresinde, Türk ve Boşnak topluluklarının ödev ve çıkarlarına en büyük dikkati vereceğiz, ancak Kosova yurttaşları olarak, Türk ile Boşnak dilinin geliştirilmesi ve korunması, bu diller üzere öğretim, bu diller üzere kitapların yayınlanması, bu toplulukların kültür ve benliklerinin geliştirilip korunması yönündeki diğer sorumluluklarımızı da önemseyeceğiz.

Bir numaralı standard, Kosova'nın bağımsızlığıdır

Sabri Hamiti, bu Mecliste, Kosova'yı bekleyen önemli konular için, bu siyasi ayrımları aşan mutlak çoğunluk birliğinin yaratılması için, bu tarihi ve güncel anın olduğunu vurguladı. Ulusal anlamda da, bundan daha çok da, diğer azınlıkların çıkarına da, burada bu şekilde, büyük kararların getirilmesi yönünde mutlak çoğunluğun yaratılması yararlıdır, diye düşünüyorum. Program konusunda, hatta siyasi alanında da belirebilecek ikinci sorun, her gün pratik ve toplumsal

yaşamda meydana gelen standartlar siyasetidir.

Bana göre, standartlardan söz edilince, bir numaralı standard, bağımsız bir Kosova'dır, tüm diğerleri bunun sonrasındır ya da biz retorik konuşmalarımızı sürdürebilirken, gerçekleşmesi için şansı olmayan standartlardır. Diğer standartlar, Kosova statüsü için gecikmeyle hazırlandığı takdirde, Kosova için muhakkak bir çıkar değil bir kayıp olduğuna inanmaktayım, en nihayet benim bu tutumum, daha önceleri de Mecliste ortaya atılmıştır. Çünkü, Mecliste mevcut olan siyasi partiler, vatandaş ve temsilcilik göreviyle yüküldür, en nihayet seçim kampanyasında da ortaya atılan programları esasınca da sorumludurlar. Hatırladığım kadar tüm partiler, bunun bir numaralı standartları olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Bajram Rexhepi, programın iktisadi açısından konuşurken, çeşitli komersiyel bankalarda depozito olarak dondurulmuş, Hollanda para piyasasındaki emeklilik maaşlarının araçları, ayrıca dondurulmuş olan özelleştirilmiş satılmış mülk fonu, KRT, Hava Alanı'nın kullanılmamış araç ve artan araçlar Kosova iktisadının, özellikle özel sektörünün hazır para olarak finansi araçları için gereksinmesi olduğunu ileri sürdü. Bundan dolayı bu Hükümet, küçük ve orta şirketlerin ya da aleni şirketlerin geliştirilmesi için söz konusu araçların seferber edilmesi yönünde yöntem bulmalıdır.

Naim Maloku, bazı uyarılarda bulunurken, Kosova sermayesi piyasası dışında finansi araçlarının açıklanaması ile ilgili olarak kaygısını belirtti. Bu aslında, 70'ten 100 milyon euro tutarında Kosova Emeklilik Geliridir. Kosova dışındaki bu finansi araçlarının idaresi konusunda yedeklilik gösterdi ve Romanya'nın onlarca milyon euroyu kaybetmesi gibi, bizim de bu paralarımızın kaybolacağından korktuğunu ileri sürdü. Kosova sermayesi piyasasından uza-

klaştırılan diğer finansi araçlar, Kosova Post Telekom araçlarıdır. Yüz milyon eurodan söz edilmektedir. Kosova Hükümeti'nin, Kosova sermaye piyasasına bu finansi araçların geri çevrilmesi yönünde elinden geleni yapması gerektiğini vurguladı. Buysa, Kosova'nın iktisat kalkınması için büyük yardımı oluştururdu.

Teuta Sahatçia, Hissedar Derneklerin bugüne kadar, özelleştirme ile kapsanmadığını ve onların çıkar yolunu görmediğini

konuyu da sokması için hitap ediyoruz.

Emrush Xhemali, LPK'nın da oydaş olduğu programda, Kurtuluş Savaşı kurbanları, maliller ve kıdemli askerlere ait Yasa'nın hazırlanmasını öngören bölümüne değindi. Ayrıca, program eki olarak Hükümet'in önerdiği yasa listesini de destekliyor ve bu arada diğer gerekli yasaların da ekleneceğini umuyoruz.

Hükümetin nüfus sayımı ile ilgili olan bölümünü ve yabancı ülkelerde

ileri sürdü. Bu şirketler, Ante Markoviç zamanında toplumsal sermayeye ilişkin ayrımcı yasa ile hissedar derneklere dönüştürülmüştür. Bu hissedar dernekler tarafından, ticaret şirketleri olarak kayıt olmalarına dair istekleri ne Ticaret Bakanlığı hala cevap gelmemiştir ve bu durumda onlar, tam anlamıyla iktisat etkinliğini yapamıyorlar, dışsattım ve dışalım olanakları yok, tenderlere katılmıyorlar, kendi cari hesaplarına sahip olamıyorlar vs. Ancak, aynı zamanda, vergilerini ödüyorlar. Bundan dolayı, Hükümete ve sayın başbakana, bunu göz önünde bulundurarak, Hükümet Programına bu

yaşayan yurttaşlarımıza değinen bölümlerini özellikle desteklemeyim. Kosova Hükümeti, Kosova'da sivil halka katliam uygulayan işgalci ve onların işbirlikçilerine karşı, hukuk organları önünde dava açmalıdır.

Gjergj Dedaj, uluslararası ilişkilerle ilgili konulara değinirken Programda, Kosova'nın uluslararası ilişkilerindeki yeri ve durumu hakkında bir hareketlenme gözüküyor ve ülkenin bir ayrılmış bir ada olarak kalmaması yönünde Kosova Hükümeti'nin ne yapması gerektiğine de değinilmiyor. Bu anlamda, uluslararası ilişkiler açısın-

dan hareketliliğin sağlanması gerekir. Öyleki, Kosova Hükümeti, Washington, Newyork, Brüksel ve tüm karar alma merkezlerinde Kosova dairelerinin açılması ile ilgili konunun gündeme getirilmesi öngörmeliydi , ki bu konu Programda asla anılmamıştır.

Behxhet Brajshori, iktisat kalkınmanın öngörülen seviyesinin gerçekleşmesi amacıyla yatırımların ne şekilde destekleneceği ayan olmadığını vurguladı. İktisat yatırımlarının belirli bir normu, Hükümet tarafından saptanması iyi olurdu, böylece bu esas üzere yatırımların finanse edilmesi için fon ve kaynakların aranması gerekir.

Rifat Krasniç, Kosova'da en önemli ve halkın çoğunluğunun uğraştığı iktisadi alanın tarımcılık olduğunu vurguladı. Ancak, bu etkinliğe hala gereken ve hak ettiği değerin veremediğine işaret etti. Tarımcılığın körüklenmesi için en önemli etmen olarak krediler verilmemektedir.

Hajredin Kuçi, Kosova'da adalet konusuna değinirken, şu soruyu sordu: Kosova'da adalet nedir? Bize göre Kosova'da dört çeşit kaynak var: 23 Mart 1999 önceki yasalar, UNMIK yönetmenlikleri, Kosova Meclisi'nde kabul edilen yasalar ve maalesef Kosova'nın bir bölümünde işlevliliğini koruyan Sırbistan yasaları da mevcuttur.

Bu Programda, Kosova'da ne çeşit adaletin olması gerektiğine dair ikircimliliğin ortadan kaldırılması ile ilgili tutum mevcut değil. Kosova'da hukuk sisteminin tek olması ve onun, bütün yörede eşitçe kullanılması amacıyla, bunun Programda açıklanamı gerekir.

Numan Baliç : Entegre olmuş azınlıklar adıyla bilinen ve Boşnak, Goran, Rom, Aşkalı ve diğerleri, maalesef entegre olmamışlardır. Onların bir bölümü entegre olmuştur, belki de Türk ve Boşnaklardan daha çok entegre olmanlardır. Özellikle Aşkalılar, Mısırlılar ve Romlara

ait topluluklar iyi bir ölçüde entegre olmuşlardır. Önemli olan, tüm yurttaşların Hükümeti olması isterse cevap vermesi gereken soru ise şudur, Hükümet Programı, yurttaşların mülkünün ne şekilde geri çevrilmesini sağlayacaktır ve dünyanın her yerinde olduğu gibi Kosova'da da mülk hakkının, sınırsız olup olmadığı sorusudur.

Fatmir Rexhepi, hiçbir bilginin ortaya atılmadığı eğitime yatırımların yapılması ve bu alanın geliştirilmesine uyarıda bulundu. Eğitime yatırımların yapılması yönünde Hükümet projesi bilinmelidir. Eğitimin ilerlemesi için bunların yapılması şarttır. Bu Kosova'da yerli üretim brütünün yüzde 3, 4, 5 ya da 6 mı olmalı acaba. Bu yönde daha geç çalışma bilançosunun sonuçlarına sahip olmalıyız.

Enver Hoxhaj, Kosova yurttaşı olarak, güncel Hükümet Programının, şu üç en önemli öncüllüğe sahip olacağını beklediğini ileri sürdü: eğitim, eğitim, eğitim. Maalesef bu mevcut değil. Kalkınmış ülkelerde ve uzun eğitim ve üniversite geleneklerinde , bugün eğitim, hükümetlerinin tek ve en önemli öncüllüğü ve etkinliğidir. Hükümet Programı, eğitime gereken önem verilmemiş, değerlendirilmemiş, amacı olmayan ve eğitimimizde somut olarak bir tek şeyi öngörmemektedir.

Gazmend Muhaxheri, enfastrüktür ve alansal planlaştırma alanında Hükümet, belirli düşüncelere değinmiş ancak bu alanda somut etkinlik planında bir tek planı öngörmemiştir. Önemli ve stratejik ulusal yol ve koridorların bakımı yönünde Hükümetin sorumluluğu gerekmektedir.

Lulzim Zeneli, ülkede politik sürecin gerektirdiği gereksinmelerle ayarlanmış olması gerektiğini vurguladı. Standardların uygulanması ve 2005 yılının ortasında onların olumlu olarak değerlendirilmesi, Kosova

enstitülerinin son derece etkin olmasını gerektirmektedir. Bu çabaların ilk işaretleri, bu Hükümetin çalışmalarının daha başında tasdiklanmıştır. Bu tür ritim, birçok alanlarda gelişme sürecinin, görünür olacağını güven altına alıyor.

Yabancı ülkelerde çalışan yurttaşlarımız, Kosova yurttaşları olarak kaydını yaptırabilir

Çibrije Hoxha, yabancı ülkelerdeki yurttaşlarımıza, normal bir şekilde kayıtlarını yapma haklarının sağlanması daha doğrusu Kosova'da nüfus kayıt hakkına sahip olmaları, bugün, Kosova'da doğan, yabancı ülkelerdeki insanlarımızın Kosova yurttaşları olarak kayıt olmalarını ara sıra engelleyen çok bileşik ve gereksiz süreçlerin ortadan kaldırılması gerektiğini vurguladı. Yurttaşlarımızın kayıtları ile ilgili çözümlenmemiş sorunu, bu insanlar için bir haksızlığı da yaratmaktadır-bu yurttaşlarımızın, Kosova'da ulusal seçimlere katılma haklarıdır, buysa insan haklarına ait anlaşmalarla garanti edilen esas insan hakları çerçevesine düşmektedir.

Ramë Buja, Meclisin geçen yapısının, "Adem Yashari" anısına ve onun inşaatı ve bakımına ait Yasa'yı kabul etmiş olduğunu, bu hükümet programında bu konudan söz edilmediğini hatırlattı. Devamında Buja, Kosova'da desantralizasyonu, idare reformlarının bir bölümü olarak mı anlamak gerekir? Diye sordu. Bundan önceki Hükümetin, bu sürecin bir tasarısını ya da çerçevesini hazırladığını biliyorsunuz, ancak bu sefer bunun göz önünde bulundurulması gerçekten ne yararlı ne de iyi bir şey olmadığını söylemek istedim. Zayıflıkların mevcut olmasına rağmen, çok içerikli bir çerçeve hazırlanmıştır ve Hükümette ileri sürüldüğüne göre bu desantralizasyon asla meydana gelmemelidir, burada azınlık topluluklarına karşı öncüllüklerin yapılacağı ileri sürülüyor, ben ise onları ayırarak onlara öncül-

lük vermiyoruz, bu yolla onları aslında ayrı tutuyoruz.

Fehmi Mula, sağlık sorununa değindi. Hükümetin bu Programında, bu konuya çok az değinilmiştir, ne yazılmışsa da kalın çizgilerle geçilmiş, öyle ki bugün bu sorunu incelikli görüşmemiz olanaksızdır. Bir tek gerçek var-o da Kosova sağlığının, en uygun bir tedavi için gereksinmesi var.

İbush Jonuzi, Enerjetik Bakanlığı, Kosova'da elektrik enerjisi açısından en büyük sorunun ortadan kaldırılması amacıyla yoğun çaba harcaması gerektiğini ileri sürdü.

Fehmi Mujota, KDP'nın, kendi seçmenleri önünde, Kosova Meclisi'ne sunacağı ilk soru olarak Raçak ve Prekaz'da Anı Merkezi'nin inşa edilmesi ile ilgili sorunun ortaya atılacağına dair söz verdiğini hatırlatarak, Kosova'da, tahminlere göre bütçe artısının meydana geleceğini ileri sürdü. Bu durumda, 2005 yılı için Prekaz için 3 milyon euro, Raçak için 2 milyon euro ve bütün Kosova'da hayatlarını kaybeden savaşçıların mezarlıkları için 1 milyon euro tutarında bütçe araçlarının ayrılmasını istedi.

Fatmire Mulhaxha-Kollçaku, Hükümet Programı'nın, Sağlık Yasası'nın uygulanmasına daha da yönelik olmalıdır, daha doğrusu ister aleni olsun ister özel sağlık etkinliklerinin denetimine daha büyük önem verilmelidir.

Fadil Kryeziu, Hükümete, Programda anılan sosyal grafiğinin yapılmasına başlamasını önerdi, bu planda onların incelenmesini istedi. Bazan, sosyal bir devleti kuracağımıza dair intiba bırakılıyor ve sık sık, sosyal yardımı alan kategorilerin, Kosova'nın Genel Bütçesi'nden en çok kazanan kategoriler olduğu gibi görünmektedir. Aldıkları sosyal yardımdan başka onlar, elektrik enerjisi ödeneklerinde

serbest bırakılıyor, diğer belediye hizmetlerini ödemiyor ve çalışan kişilerin daha çok zarar gördüklerine dair intiba bırakılıyor.

Fetah Berisha, eğitimde paralelizmden konuşurken, Sırp azınlığının, belediyelerimizin eğitim sistemine real olarak entegre olmaları gerektiğini ileri sürdü. Onlar sadece teknik açıdan entegre olmuşlar, Demek oluyor ki, okulları tamir ediyoruz, onları tedarik ediyoruz, pedagojik açıdan ise, onlar entegre olmamış ve belediyelerin eğitime ait idare organlarıyla işbirliği kurmamışlardır.

Genc Gorani, enformatik sektörünün ve telekomünikasyonun, bütün dünyada, en dinamik sektörlerden olduğu ve en büyük gelişme dinamiği ile, tüm diğer toplumsal ve iktisadi sektörler için stratejik önem taşıdığını, dolayısıyla çağdaş toplumun taşıdığı sektörü olarak, ülke içinde ve diğer ülkelerle bağlantı ve interaksiyon olarak, bu sektöre, sadece bir tek tümce adanmıştır, o da, genel şekliyle anılmıştır, buysa doğru yola asla götürmez.

Gani Koci, Programın, üstlendiği görev süresinin amaçlarını ayan olarak tanımlamamaktadır. Amaçların gerçekleşmesi, ödevlerin taşıyıcıları, süreleri ve sonunda her bakanlığın teker teker sorumluluklarını somut olarak saptamamaktadır. Kaba çizgilerle bile, bu malzemenin sunduğu öncüllükleri içeren somut ve uygulamalı planlarını gerektiği kadar açıklamamıştır.

Safete Hadırxhonaj, turizm ve hizmetler hakkında ortaya atılanlardan, programı hazırlayanın, turizmin nasıl bir kalkınma seviyesinde olduğunu iyice incelemediği, iktisadının bu önemli kolunun nerelere gittiği ya da amaçların ne şekilde gerçekleşeceğine dair vizyonunun olmadığı gözüktüğünü vurguladı.

Nazim Jashari, Hükümet, bu programında, Kosova'da stabil tarım-

cılık ve köy kalkınması hakkında stratejinin getirileceğini bildirmesine rağmen, ki bunu selamlamak gerekir, bu stratejinin kabul edilmesi için gerekli zamanın saptanmaması, bunun kötü yanını oluşturmaktadır.

Bajrush Xhemali, Hükümetin, harcanan elektrik enerjisinin daha istikrarlı üretilmesi, tedarik edilmesi ve daha fazla ödenmesi için etkili önlemlerin alınmasına yönelik olmasının yanlış olduğunu ileri sürdü; bunu 10 bin işçi yapmalıdır-yani KEK'te çalışan uzmanlar ve yöneticiler yapmalıydılar. Hükümet başka işlerle uğraşmalıdır. O, daha kaliteli üretimin sağlanması, elektrik enerjisi ile düzenli tedarik sağlanması yönündeki girişimleri ve etkinlikleri desteklemeli ve harcanan elektrik enerjisinin ödenmemesi bakımından beliren durumların düzene koyulması ve ortadan kaldırılması için mekanizmaların bulunmasını istemelidir.

Sabit Rahmani: özelleştirilecek olan tüm kurumlarda, daha doğrusu özel, aleni ve hissedar şirketlerinden söz edilmektedir, Meclis ve bu Hükümet, özel bir kanun getirmeli ve işçilerin yüzde 10'unun azınlık topluluklardan olması için ısrar edilmesi gerekir.

Ramush Haradinaj: uyarı ve eleştirileri kabul ederek, yanı sıra sunulan yardımı da bilerek, Programın uygulanmasında bu malzemenin yardımcı malzeme olacağına dair söz veriyorum. Demek ki, Hükümet Programının uygulanmasında bu yardımcı bir malzeme olacaktır. Ayrıca, Programa sokulabilecek ve onu zenginleştirebilecek bazı uyarılar, teker teker her bakanlığın plan ve programlarıyla kapsanmış olacaktır.

Nexhat Daci, bugünkü Meclis oturumun, kuruluş oturum anlamında en yüksek notu hak ettiğini saptadı.

Tüm tartışmalar kaliteli ve seviyeliydi. Devamında, Hükümet Programının kabulü için 66 milletvekili oyunu verdi, 1 oy karşı ve 31 oy çekimserdi.

Avrupa Birliği'nin birkaç ülkesinden Kosova'yı ziyaret eden öğrenciler, Kosova Meclisi'nin büyük salonunu ziyaret ederken görülmüyorlar